

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Doksan altıncı İnikat
22.VIII.1956 Çarşamba

Münderecat

	Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	560
2. — Havale edilen kâğıtlar	560
3. — Yoklama	560
4. — Müzakere edilen maddeler	560
1. — Orman kanunu lâyihası ve Ziraat Encümeni ile Muvakkat Encümen mazbata- ları (1/181)	560:589

1. — SABIK ZABIT HULASASI

Ankara Mebusu Osman Şevki Çiçekdağ'ın vefat ettiğine dair Başvekâlet tezkeresi okunarak merhumun hatırasına hürmeten üç dakika ayakta saygı duruşunda bulunuldu.

Orman kanunu lâiyhasının maddelerinin müzakeresine devam olundu.

22 . VIII . 1956 Çarşamba günü saat 10 da

toplanılmak üzere İnikada nihayet verildi.

Reisvekili
Bursa Mebusu
A. Erozan

Kâtip
Hakkâri Mebusu
Ü. Seven

Kâtip
Bolu Mebusu
İ. Gülez

2. — HAVALE EDİLEN KÂĞITLAR

Lâiyhalar

1. — Askerî Ceza Kanununun 65 nci maddesinin tadiline dair kanun lâiyhası (1/533) (Millî Müdafaa ve Adliye encümenlerine)

2. — 5432 sayılı Vergi Usul Kanununun 279 ncu maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun lâiyhası (1/534) (Maliye ve Bütçe encümenlerine)

3. — İstanbul Teknik Üniversitesi 1956 yılı

Bütçe Kanununa bağlı (A/1) ve (A/2) işaretli cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun lâiyhası (1/535) (Bütçe Encümenine)

4. — Sivil savunma kanunu lâiyhası (1/536) (Dahiliye, Millî Müdafaa, Adliye ve Bütçe encümenlerine)

5. — Ziraat Vekâleti müessesesi ve okullarına mütedavil sermaye verilmesine dair kanun lâiyhası (1/537) (Ziraat ve Bütçe encümenlerine)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 10,10

REİS — Reisvekili Agâh Erozan

KÂTIPLER : Edibe Sayar (Zonguldak), Ömer Mart (Kayseri)

3. — YOKLAMA

REİS — Ekseriyetin tesbiti için yoklama yapılacaktır.

(İzmir mebuslarına kadar yoklama yapıldı).
REİS — Ekseriyetimiz var, celseyi açıyorum.

4. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — Orman kanunu lâiyhası ve Ziraat Encümeni ile Muvakkat Encümen mazbataları (1/181)

REİS — Orman Kanununun müzakeresine devam ediyoruz. 4 ncu maddeyi okuyoruz.

MADDE 4. — Ormanlar mülkiyet ve idare bakımından:

- A) Devlet ormanları;
- B) Hükmi şahsiyeti haiz âmme müesseselerine ait ormanlar;
- C) Hususi ormanlar;

Vasıf ve karakter bakımından:

- A) Muhafaza ormanları;
  - B) Millî parklar;
  - C) İstihsal ormanları;
- Olmak üzere ayrılırlar.

REİS — Madde hakkında söz isteyen var mı?
ÖMER LÜTFİ ERZURUMLUOĞLU (Yozgad) — Muhterem arkadaşlar, aynı mahiyeti taşıyan bu maddenin A ve B bentlerinin, son İstimlak Kanununun tetkiki sırasında akademik kariye de ve beynelmilel neşriyatta âdeta ittifak

halinde anlaşılın mahiyetine ve umumi hukuk prensibine uygun olarak bir tek A bendi haline konulmasını arz ve teklif edeceğim. Çünkü hem devlet ormanları diyor, aynı zamanda hükmi şahsiyeti haiz âmme müesseseleri diyor. Türkiyede olduğu gibi beynelmilel âmme hukuku sahasında da âmme hükmi şahıslarını âmme müesseselerini ele almıştır. Âmme hükmi şahısları tabiri ile memleketimizde istihdaf edilen, Devlet, Hususi İdare, Belediye ve köy âmme müessesesi ise, Meclisçe vaz'edilen kendi kanunları ile memlekette teşkil edilmiş bulunan ve dokuz muhtelif şekil ve şartlarda kendisini gösteren âmme müesseseleri vardır. Daha evvel 3116 sayılı Kanun ve ekleriyle devlet ormanlarına ilhak edilmiş veyahut sonradan hususi orman olarak kendilerine ilhak edilmiş olanları vardır. Eğer Encümen metnini kabul edersek bunlardan bazıları bu tâbirin dışında bırakılmış oluyor. Bu bakımdan A ve B bentlerinin kaldırılması ve tek bir A fıkrası halinde bu iki fıkrayı içine alan bir teklifim vardır. Kabulünü rica ederim.

REİS — Madde hakkında başka söz isteyen var mı? Encümen, buyurun.

ENCÜMEN ADINA VACİD ASENA (Balıkesir) — Efendim; dördüncü maddede yapılan tasnif doğrudur, şu bakımdan :

(A) kısmı, devlet ormanları diye vasıflandırılmış Hazine mülkiyetinde bulunan ormanlar sahasıdır. (B) kısmında ise hükmi şahsiyeti haiz âmme müesseselerinin mülkiyetinde bulunan ormanlar diye tasnif yapılmıştır. Vakıflar dâhil olmak üzere diğer âmme müesseselerinin mülkiyetinde bulunan ormanlar buraya dâhildir.

Şayet arkadaşımızın ifade ettikleri veçhile bir tesbite gidildiği takdirde bu şekildeki bir tasnif ile; mülkiyet bakımından câri tasnife muhalefet edilmiş olacağı gibi, bundan sonra gelecek olan müeyyideleri de zirüzeber edecektir. Bu bakımdan arkadaşımızın tekliflerinin reddini rica ederim.

ÖMER LÜTFİ ERZURUMLUĞLU (Yozgad) — Muhterem arkadaşlar, encümen çıktı, müdafaasını yanlış yaptı. Bendeniz teklifi daha evvel encümende yapmıştım. Encümen olarak karar verdik, maddede zikretmemekle beraber esbabı mucibede bu hususun gayet iyi bir şekilde izah edilmesi kararlaştırılmıştı. Bu durum

karşısında sayın Vacid Asena arkadaşımızın bu zihniyetle bu kürsüden konuşmalarını lâzımdı.

Bendeniz burada bir hususu daha arz etmek istiyorum. Âmme hükmi şahsiyetine giren dört müessese vardır : Devlet, belediye, hususi idare ve köy idareleri. Bunların dışında âmme hükmi şahsiyetleri yoktur.

Âmme müesseselerine gelince : Biz burada muhtelif ve hükmi şahsiyeti haiz âmme müesseseleri dersek ormanı olan, 3116 numaralı Kanunun içine alınmış veya çıkarılmış olan birçok âmme müesseselerini bu kanunun haricine çıkarmış oluruz. Benim teklifim bu gibi akademik kariyerde, beynelmilel sahada içtihatlarla prensip haline gelmiş bir hususa riayet edilmesini kanun tekniği bakımlarından istemekten ibarettir. Vacid Bey arkadaşımız müsaade etsinler, âmme müesseseleri tâbiri ile birçok âmme hukukunu haiz ve ormanı bulunan müesseseleri bu kanunun şümulünden dışarı çıkarmak istiyoruz.

REİS — Hidayet Aydın.

HİDAYET AYDINER (Konya) — Efendim, bendeniz ibareye mütaallik bir noktaya temas edeceğim.

Bize çocukluğumuzda bir kaide öğretmişlerdi : Zevilükulden olmıyan faillere mütaallik fiiller cemi sigası ile değil, müfret sigası ile ifade edilir. Bakıyorum ki komisyon bu maddede ve lâyihamın daha birçok yerlerinde zevilükulden olmıyan faillere mütaallik fiillerde cemi sigasını kullanmıştır. Komisyondan rica ediyorum, Türk gramerinin bu kaidesine uysunlar ve redaksiyonda bunu tashih etsinler, burada (ormanlar ayrılır) demek lâzımdır. (Doğru, doğru sesleri).

KOMİSYON ADINA VACİD ASENA (Balıkesir) — Erzurumluoğlu arkadaşımız kanunun 46 nci maddesinde daha doğrusu üçüncü fıkrada sevk edilen hükümleri nazarı itibara almadan bu kürsüden beyanı mütalâa ediyorlar, yanlışlar. Üçüncü fıkranın matlâbı şöyledir :

Hükmü şahsiyeti haiz âmme müesseselerine ait ormanlar.

46, 47, 48 nci maddelerde buna ait tafsilât mevcuttur. Bu itibarla, verdikleri izahat sayanı iltifat değildir, kanunun tanzim şekline ve ruhuna muhaliftir. Reddini tekrar isticram ederim.

REİS — Maddeyle ilgili takrir vardır, okuyoruz.

Yüksek Reisliğe

Müzakere edilmekte olan 4 ncü maddenin (A) ve (B) bentlerinin birleştirilerek yalnız (A) bendi olarak aşağıda dercolunduğu gibi değiştirilmesini, hem kanun tekniği, hem de akademik kariyer ve beynelmilel âmme hukukunda kabul edilmiş prensip olduğundan, arz ve teklif ederim.

A) Âmme hükmi şahısları ile âmme müesseselerine ait ormanlar.

Yozgad

Ömer Lâtîfi Erzurumluoğlu

MUVAKKAT ENCÜMEN M. M. HÜSEYİN AGUN (Trabzon) — Erzurumluoğlu'nun akademik kariyerce kabul edildiğini ilmen izah ettiği hususa bir itirazımız yoktur. Yalnız Orman Kanununda hususi ormanlara tatbik edilen rejimle devlet ormanlarına tatbik edilen rejim ayrı hükümler altında ve birbirine benzemiyen şekillerdedir. Bu maddeyi zedelersek doğru hareket etmiş olmayız. Hükümün olduğu gibi kalması yerinde olur.

REİS — Hidayet Aydıner arkadaşımızın «ayrılırlar» kaydına «ayrılır» denmesi teklifine encümen iştirak ediyor mu?

MUVAKKAT ENCÜMEN M. M. HÜSEYİN AGUN (Rize) — İştirak ediyoruz.

REİS — Maddenin sonundaki (ayrılırlar) kelimesini (ayrılır) olarak tashih ediyoruz. 4 ncü maddeyi bu tashihle kabul edenler... Etmyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Hükmi şahsiyeti haiz olmayan Devlet dairelerince hususi maksatlara göre tesis edilen ormanların bu daireler tarafından tesis gayelerine uygun surette idare ve intifasına Ziraat Vekâletince izin verilebilir.

REİS — Madde hakkında söz isteyen yok. Maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Devlet ormanlarına ait her çeşit işler; Ziraat Vekâletine bağlı, hükmi şahsiyeti haiz ve mülhak bütçe ile idare olunan Orman Umum Müdürlüğü tarafından yapılır.

Devletten başkasına aidolan bütün ormanlar, bu kanun hükümleri dairesinde Orman

Umum Müdürlüğünün murakabesine tâbidir.

REİS — Reşat Akşemsettinioğlu.

REŞAT AKŞEMSETTİNOĞLU (Bolu) — Muhterem arkadaşlarım, Ziraat Encümeninde bir üye olarak arkadaşların hazırladıkları tasarıya bu maddede itiraz etmiş ve şerh vermiştim. Bunun mucip sebeplerini arz edeceğim ve teklifimin kabulünü rica edeceğim.

Kısaca mâruzatıma başlamadan evvel buraya 1 - 2 sene evvel bir İngiliz mebusu gelmişti. Bu zat bir konferans verdi. Konferanstan anladığıma göre İngiliz Parlâmentosunda ne iş yapıldığını tebarüz ettiremedi. Ben sordum. İngiliz Parlâmentosu ne iş yapar? Şu cevabı verdi : «Hükümete kanun çıkartmamak. Vazifesi budur.» Arkadaşlar, bugün üzerinde durduğumuz Orman Kanununun geçirdiği safhaları arz edeceğim : 1937 de 3116 sayılı Kanun çıkarılmış, arkadan 3444 sayılı Kanun ilâve edilmiş, bundan sonra 4785, 4914, 5653 ve 5658 sayılı kanunlar çıkmış ve nihayet bu yeni kanun Hükümetçe Meclise getirilmiştir.

Şimdi de Orman İşletme Kanunu hükümleri ve talimatnamelerin geçirdiği safhalara işaret edeceğim : 31. V. 1939 da bir talimatname çıkarılmıştır. 6. XI. 1939 da ve 6. 5. 1940, 1941, 1943, 1949, 1952 de tekrar bir talimatname çıkarılıyor ve nihayet 1956 da olmak üzere mütemadiyen tahavvüllerle meşgul bir talimatname sistemi devam ediyor. Orman Kanununun geçirdiği safhalar ve çıkarılan talimatnamelerin bu safhaları bir istikrarsızlığın bu müessesenin bünyesinde mevcud olduğunu gösterir. Onun içindir ki 6 ncü maddeye itiraz ettim, bu vesile ile de Yüksek Heyetinize mâruzatta bulunuyorum.

1951 de Hükümetin getirmiş olduğu kanun lâyihasında altıncı maddenin yerine dördüncü maddesinde değişiklik yapılarak kabul edilmiş ve yeni Hükümet lâyihasına konulmuştu. Malûmuâliniz Orman Kanunu geçen devrede 20 ncü maddeye kadar tetkik edildi. Bu madde o zaman tetkikat neticesinde değiştirildi ve Hükümet teklifindeki şu şekli aldı : «Devlet ormanlarına ait her çeşit işler Orman Umum Müdürlüğü tarafından yapılır. Devletten başkasına aidolan bütün ormanlar, bu kanun hükümleri dairesinde Orman Umum Müdürlüğünün murakabesine tâbidir.» Bizim Ziraat Encümenimiz, bu devrede bu metni Hükümetin bu teklifine

rağmen şu şekle soktu : «Devlet ormanlarına ait her çeşit işler; Ziraat Vekâletine bağlı, hükmi şahsiyeti haiz ve mülhak bütçe ile idare olunan Orman Umum Müdürlüğü tarafından yapılır...»

Bendeniz Ziraat Komisyonunda buna itiraz ettim. Muvakkat Komisyonunda bulunmadığım için orada bir mütalâa serdedemedim. Mülhak bütçe nedir, hepinizin malûmudur. Bugün orman idaresi iki şekilde bütçeye sahiboluyor : Birisi işletmelerin, diğeri de orman idaresinin mülhak bütçesi. Bu işletmelerle orman idaresinin mülhak bütçeleri birbirine tedahül etmiştir. Halbuki işletmenin ayrı bir bütçesi vardır. 1954 te Divanı Muhasebat Komisyonunda âza bulunduğum zaman 14 senelik işletmeler bilânçolarını tetkik edilmemiş olarak bulduk ve bunları 1950 ye kadar getirdik arkadaşlar. 14 senelik bilânçolar tetkik edilmemişti. O kadar büyük, o kadar azim hatalar yapılmıştı ki, bunları 1948 de tetkik eden bir ilmî heyet bakınız ne diyor. Bu mülhak bütçeden doğan zararları Heyetinizin, Meclisinizin iyi bilmesi lâzımdır ki, bu madde üzerindeki tekliflerimiz lûtfen kabul buyurulsun. Bu ilmî heyetin raporunda deniliyor ki :

«Mülhak bütçe ile idare edilen âmme hizmetleriyle mütedavil sermaye ile idare edilen işletmecilik şeklen birbirinden ayrı bulunmakta ise de Umum Müdürden itibaren bütün şube ve işletme müdürleri makamlarında her iki hizmeti müştereken ifa ettiklerinden bunlar birbirlerine tedahül etmekte ve yapılması icabeden bir işe bir taraftan imkân yoksa bu iş için diğeri taraftan istifade edilmektedir.

Meselâ mülhak bütçe ile idare edilen Bolu Orman Mektebinin memur evlerini bu bütçeden ayrılacak tahsisatla yapmaya imkân olmadığından bu evler işletme bütçesinden vuku bulan sarfiyatla meydana getirilmiş bulunmaktadır.»

Şimdi aynı şekilde bir baş müdür bütün teşkilâtı ile mülhak bütçeden maaş alır. Bütün diğeri hareirahlarını, ek görevlerini (Umum Müdür dâhil), otomobillerini, vasıtalarını işletmeden alır. Hangi işletmeden? İşte bunlar birbirine tedahül etmiştir. Aynı zamanda bu tedahül büyük zararları da mucibolmuştur. Bakınız arz edeyim: Divanı Muhasebattan aldığım bir istatistiğe göre 1950, 1951, 1952, 1953, 1954 yıllarındaki işletmeler zararı insanı âdeta donduracak mahiyette vahîmdir. Bakınız, Ankara Başmüdür-

lüğüne bağlı işletmeler 4 sene zarfında vasatı yüzer bin lira zarar etmişler ve bu zararlarını Bolu Orman İşletmesi ödemiştir. Divanı Muhasebat Komisyonu geçen sene Yüksek Heyetinize bir temenni getirdi, dedi ki: «Bu zararlı işletmeleri devam ettirmiyelim, bir kısmını kaldıralım, bir kısmı da muhafaza ormanları şeklinde kalsın.» Ama, hayır, dediler. Hattâ üstelik tekrar daha 3-4 tane işletme ilâve edildi. Evvelâ 120 ye çıkarılan işletmeler sonra 76 ya düştü, bugün 101 e çıkmıştır.

Antalya İşletmesi, dört senedir zarar etmektedir. Diğeri bunun gibi zarar hanesi kâr hanesinden çok bulunan işletmelerin adedi fazladır. Deniliyor ki, bu işletmeler âmme hizmeti görmektedir. Halbuki bunların âmme hizmetiyle alakası yoktur. Tamamen ticari ve iktisadi maksatlarla kurulmuş ve iktisadi kaidelere uygun olarak çalışan müesseselerdir. Zarar ediyorsa bunların zararını mütemadiyen diğeri ormanlarımızın, Bolu'nun kârlarıyla ödemek doğru değildir. Mülhak bütçe olmadığı takdirde işletme dışı ormanlar, muhafaza ormanı halinde idare edilebilir.

Ormanların birinci sınıf tahripçisi ormancılardır. Asla ormancılar bu tahribattan ellerini çekmemişlerdir. Eski bir fen heyeti reisi dediki: «Ormanları muhafaza etmek istiyorsanız evvelâ işletmeleri kaldırın.» Bu bir faciadır arkadaşlar. Orman İdaresi yıllık vasatı 800 ilâ bir milyon yüz bin arasında istihsal yapmaktadır. Bundan köylüye ayrılan miktar 200 bin metre mikâbırı geçmez. 200 bin metre mikâbın da tamamen köylüye verilmediğini seçmenleriniz tarafından yapılan şikâyetler ortaya koymaktadır. Bu hususu takdirlerinize arz ediyorum. Şu halde orman, bugünkü şekliyle mecburen zarara rücu edecektir. Biz artık mülhak bütçeli bir idareye lüzum görmüyoruz. Çünkü, bu takdirde, idarenin masraflarına ormanlarımız kâfi gelmiyecektir. Bunun için orman idaresini muvazaneyi umumiyeye alalım ve bu suretle ormanlarımızı muhafaza edelim. 5 metre küb, 10 metre küb ağaç kaçak olarak kesilmiş, bu mesele değildir. Bu sene, yani 1956 da kereste istihsalımız 1 milyon 200 bin metre mikâbıdır. Esas mesele budur. Bunun için esaslı bir prensip olacak âciz kanaatlerimi Yüksek Heyetinize arz edeceğim. Bu itibarla Yüksek Heyetinizin daha çok sabrınızı suiistimal etmek için teklifimi arz ediyorum :

Altıncı maddede; «Ormanlara ait her çeşit iş-

ler Ziraat Vekâletine bağlı Orman Umum Müdürlüğü tarafından yapılır» deniliyor.

Nitekim ilim heyeti de aynı şeyi söylemiştir. Diyor ki «Bu takdirde iki mesele ile karşılaşacağına şüphe yoktur.

Bakanlık bünyesinde ihdas edilecek bir orman umum müdürlüğüne raptedilmesi ve işletmecilik ile sıkı sıkıya alâkadar olan diğer şubelerin işletmecilik ruh ve mânasına göre taazzuv ettirilecek ve Tarım Bakanlığına bağlı ve 3460 sayılı Kanuna tâbi müessese ve teşekküle devrini faydalı görmekteyiz.»

100 kişiden ibaret bir fen kurulu bunu teklif ediyor. Belki sayın eski vekiller buna âşinadır. Bugün işletmecilikle ormancılık mevzuu tamamiyle ayrılmadıkça ormanlarımız bitecektir. «Köylü yakıyor, kaçırıyor» demek doğru değildir. Bu işletmelerin eline geçen 700 küsur milyon lira Hazineye aksetmemektedir. Devlete bir kuruş vermeden, köylünün kalkınmasına, nakli hususuna hiç hizmet etmeden, mülhak bütçeli 700 milyon liralık bir idare kuruyoruz. Arkadaşlarım, 3116 sayılı Kanunun 15 nci maddesini sonra izah edeceğim, bu maddeye rağmen köylünün kalkınması için ve nakli için bir kuruş sarf etmemiştir. Sebebi? İşletmek için bir köle lâzımdır, istediği fiyata malzemeyi çekecek adam lâzımdır da ondan.. Onun için orman mülhak bütçesini asla kabul etmiyerek vâzih bir hüküm koyalım ve Muvazenei Umumiye içinde tutalım: Bu suretle devlet içinde devlet idaresini kaldırmış oluruz, bir nizâm ve kaide içine girerler. Hatırlarsınız, Halk Partisinin iktidarı zamanında 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu çıkmıştı. Bu kanun idarecilere, ve bütün devlet dairelerinde bir murakabe vazifesi veriyordu. Orman idaresi bunu duyunca, derhal, kendisi için âdeta istiklâli için bir tehlike gören orman idaresi her tarafa bütün memlekete telgraflar çekerek «Biz asla murakabeye tâbi değiliz.» dediler. Rûkneddin Nasuhioglu arkadaşımız o zaman vali idi, kendileri bu hususu bilirler ve söyleyebilirler.

Bendeniz mâruzatım bundan ibarettir. Eski Meclisin kabul ettiği maddenin aynen kabulünü ormanlarımızın istikbali ve tealisi bakımından rica ediyorum. (Alkışlar)

REİS — Cemal Kıpçak.

CEMAL KIPÇAK (Zonguldak) — Akşemsettinoglu arkadaşımızın izahatını heyecanla dinledim. Geniş mikyasta hakları vardır. Tamamen

değilse de, hemen hemen, büyük kısmına sevinçle iştirak ediyorum.

Mülhak bütçe meselesi üzerinde ben de biraz duracağım. Mülhak bütçe meselesi, prensip itibariyle, bu Mecliste birçok defalar mükerreren müzakere edilmiş ve tenkid olunmuştur. Aleyhinde sözler söylenmiş ve prensip kararı halinde kararlar alınmıştır. Meselâ, Denizcilik Bankası Kanunu yapılırken, kanunun esbabı mucibesini tetkik edecek olursak, mülhak idare mevzuunun aleyhinde söylenmiş sözler ve esbabı mucibe fonu içerisinde Meclisçe karara iktiran etmiş olduğu görülür. Devlet Demir Yolları, İktisadi Devlet Teşekkülü haline getirilirken aynı şekilde müzakere edildi, aleyhindeki aynı sözler daha büyük bir şiddetle burada zabıtlara ve esbabı mucibe raporlarına geçirildi. PTT İdaresi de aynı şekilde İktisadi Devlet Teşekkülü haline getirilirken aynı mütalâalar beyan edildi.

Şimdi, bir Hükümetin prensip kararı halinde, bu şekilde mülhak bütçeli mevzuları İktisadi Devlet Teşekkülü haline egtirirken yaptığı izahlar ve inhisarlar mevzuunda gösterilen temayül ve parti programında belirmiş olan hususlar, mülhak bütçeli bir müessesenin tamamen aleyhinde bulunulduğunu gösterirken, Orman Kanunu gibi mühim bir tesis ortaya geldiği zaman bunun içerisinde mülhak bütçeli bir garip müessesenin, - affınıza mağruren söylüyorum - bulunmasını hayretle karşılamak mümkün değildir.

Mülhak bütçeli Orman Umum Müdürlüğü işletmecilik yapacak, bu umum müdürlük aynı zamanda koruyuculuk yapacak. Bu, mevzuun kanununa aykırıdır, İktisat Kanununa aykırıdır. Murakıp işletmeci vaziyeti de olmaz. Bu bir prensiptir. Ya murakıptır, ya işletmecidir. Âmme müessesesi olan bir umum müdürlük, şöyle teşbih edelim, Maden Umum Müdürlüğü, millî servetin murakıbi olarak, tahribata mâni olmak, millî serveti âmmenin tam faydasına cevap verecek tarzda işletmeyi murakabe etmek üzere teessüs etmiş bir âmme müessesesidir. İşletme Müdürlüğü ne olursa olsun bir kâr ve zarar müessesesidir. Kâr ve zarar müessesesi âmme hizmeti gördüğü zaman hangi kayıtlarla vicdan hariç mukayyet kalacaktır? O, burada işletmecilik yapacaktır. Kaldı ki umum müdürlük muhtelif ihtiyaçlarını,

kaprislerini temin etmek için paraya muhtaçtır. Bu parayı bu şekilde işletmecilik yapmak suretiyle temin yoluna elbetteki gidecektir. İktisadi Devlet Teşekkülleri haline getirilen müesseseler, âme müesseseleri halinde oldukları zaman, bu kayıt içerisinde bu mahzurları göstermişlerdir. Bu hal, bu müesseselerin raporlarının tetkikinde mükerreren ve vuzuhla görülmüştür.

Nitekim, biraz evvel arkadaşımızın izah ettikleri gibi, mürakabe sisteminden uzak kalmış olan Orman İşletmesinin hesapları on iki senedenberi mürakabe edilmemiştir.

Bizim titizlikle, hassasiyetle üzerinde durmamız lâzımgelen bir mevzuda ihmalkâr davranılmış olduğunun en bâriz izahıdır. Müesseseler kâr mı etmiştir, zarar mı etmiştir? Bu da ayrıca münakaşa edilecek bir meseledir. Mülhak bütçe içerisinde kâr ve zararın tetkikinin tam mânasiyle tekniğine uygun olarak yapılmasının mümkün olmadığı burada mükerreren beyan ve izah edildi. Murakabe sisteminde kâr ve zarar mefhumu itibariyle müesseselerin ne mahiyette olduklarını katıyetle beyan etmeden bir tesis açılması, bir kanun getirilmesi tecvizi mümkün olacak bir şey değildir. Açılan tesis amorti edilecektir. Hangi sistemle amorti edilecektir? Bunlar bir nizama bağlanmadıkça ve bunlar bir kâr ve zarar müessesesi mefhumu içerisinde tetkika tâbi tutulmadıkça orada murakabe sisteminin işlemesine imkân ve ihtimal yoktur. Ancak bu sayede Orman Umum Müdürlüğü tahribatı önliyecek ve bu meyanda âmenin hakkını arıyacaktır.

Ben soruyorum : Orman işletmeleri tahribatı önlemiş midir? Fiilen yaptığımız temaslara, vâkı aksaklıkların, vâkı tahribatın halen işletme bünyesinde cari olduğunu gösteriyor. Ben yaptığım temaslarda işletme müdürlerinin yana yakıla, ormanların verim kabiliyetlerinin çok üstünde katiyat yaptıklarını ve bunun şu veya bu sebeplerden - elbette sebepleri vardır - ileri geldiğini beyan ettiklerini gördüm. Eğer buna cevaz vereceksek niçin bu kadar sıkı davranır bir Orman Kanunu getirmek lüzumunu gördük? Cevaz vermiyeceksek niçin bu şekilde bir işletme sistemine gidiyoruz? Bunların ikisi birbiriyile kabilitelif değildir. Sonra bu mâruzatımızı bu Orman Kanunu vesilesiyle tekrar ediyoruz. Fakat bu mevzuu ilk defa konuşmuyoruz, her va-

kit orman mevzuubahs olduğu zaman Devlet işletmeciliğinin hangi sistem içinde tatbik edildiği sorulmuş ve bugüne kadar icra mevkiinde bulunan vekiller bize orman işletmesinin İktisadi Devlet Teşekkülleri haline getirilmesi üzerinde çalışmalar yapıldığını beyan etmişlerdir. Bu hususta hiç imâda bulunulmadan buraya mülhak bütçeli Orman Umum Müdürlüğü nizamının tesis halinde getirilmesini tecviz etmenizi bilhassa istirham ederim arkadaşlar.

REİS — Muhlis Ete.

MUHLİS ETE (Ankara) — Benden evvel konuşan arkadaşlarımın sözlerine kısmen iştiyak ederim. Orman kanunu lâyihası Bütçe Encümeninde tetkik edilirken, Hükümet namına eski Ziraat Vekili Nedim Ökmen arkadaşımıza bu meseleyi sorduğum vakit demişlerdi ki; bunun için bir teşkilât kanunu getireceğiz. Velhâsıl bu mesele encümende tam olarak aydınlanmamıştı.

Meselenin esası şudur : Şimdiye kadar orman işletmeleri mülhak bütçeye bağlı mütedavil sermaye ile idare edilirdi; tıpkı İnhisarlar Umum Müdürlüğünün mütedavil sermaye ile idare edilmesi gibi. Fakat bu mütedavil sermaye sistemi iktisadi bir mahiyet arz eden işletmelere pek uymadığı içindir ki; Demokrat Parti iktidarı İktisadi Devlet Teşekkülü haline getirmek mevzuunda çalışmıştı. Nitekim İnhisarlar işletmelerinin İktisadi Devlet Teşekkülü haline getirilmesi için bir hazırlık yapıldı. Bu hazırlık zannedirim, Maliye Vekâletinde olacaktır. Buna mütenazır olmak üzere orman işletmelerinden iktisadi mahiyet arz edenlerinin bir İktisadi Devlet Teşekkülü haline getirilmesi de mütasavver idi. Bu fikir, 1948 de eski iktidar zamanında da mevzuubahs oldu. O zaman, murakabe heyetine yaptırılan bir tetkik neticesinde, zannıma göre adetleri 12 kadar olan orman işletmelerinin iktisadi bir teşekkül gibi idare ve murakabe edilebilmesi için bir rapor hazırlanmıştı. Şu halde yüze yakın ve muhafaza ormanı mahiyetini arz eden, gelir sağlamıyan orman işletmesi, tıpkı Devlet Karayolları gibi bir umum müdürlük şeklinde Ziraat Vekâleti bünyesinde kalacak ve iktisadi olanlar peyderpey İktisadi Devlet Teşekkülü haline geçecektir. Binaenaleyh, iktisadi mahiyet arz eden orman işletmeleri meselâ 3 sene sonra 17 olacak, beş sene son-

ra şu kadar olacak ve bu suretle iktisadi işletmelerinin sayısı çoğalacaktır.

Sistemi değiştirmek istememizin sebebi şu idi arkadaşlar; çünkü bugünkü orman işletmelerini, arkadaşlar da teslim ederler ki, tam mânasiyle, yani iktisadi, malî ve teknik bakımdan murakabe etmeye imkân yoktur. Sebebi, bir kere maliyet münasebesi tam mânasiyle yoktur. Esaslı bir envanter yoktur, amortisman hesapları yoktur. Mütedavil sermayede bu hesaplar noksan- dır. İşletmenin ne kadar gelir getirdiği tam mânasiyle tesbit edilememektedir. Bu işletmelerin murakabe edilebilmesi için, bunları kabili murakabe bir hale ifrağ edilmesi lâzımdır. İşletmelere ait iktisadi ve teknik faaliyetlerinin vazîh bir şekilde ortaya çıkabilmesi, murakabenin yapılabilmesi için, bugünkü şekil nâkâfidir. Eski iktidar zamanında böyle idi, şimdi de böyle. Eski kanunda olduğu gibi, bu hüküm yine mevcuttur. Bunun bu şekilde devam etmesi doğru değildir. Nedim Ökmen arkadaşımız da bu kanaatte idi... Bu hüküm bu şekilde kaldığı takdirde orman işletmelerini murakabe etmeye imkân yoktur, arkadaşlar. Mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — Hilmi Dura.

HİLMİ DURA (Kastamonu) — Çok muhterem arkadaşlar, bu madde hakkındaki münakaşalarımıza salim bir istikamet vermek için evvela müzakere mevzuu olan 6 ncı maddenin kanunun metninde bulunması maksadı üzerinde durmamız lâzımgelir. 6 ncı madde, devlet ormanlarına ait şu kanunla kabul buyuracağımız her çeşit işlerin Orman İdaresi tarafından görülmesini derpiş ediyor. Bu maddenin Orman Umum Müdürlüğünün hukuki bünyesi ile ilgisi yoktur. Her teşkilâtın hukuki bünyesi kendi teşkilât kanununda tanzim edilir. Meseleyi önce bu noktadan ele almak lâzımdır. Orman Umum Müdürlüğünün Teşkilât Kanunu var. Bu kanunun birinci maddesinde şöyle diyor :

«Madde 1. — Yurt ormanlarını korumak, işletmek, imar etmek, yeniden orman yetiştirme işleri yapmak ve orman verimlerini çoğaltmak ve bu vazifelerin ifası için icabeden müesseseleri kurmak, fen adamları yetiştirmek ve hususi kanunlarla vazifeleri ve ormana mütaallik bilûmum hizmetleri görmekle mükellef Ziraat Vekâletine bağlı, hükmi şahsiyeti haiz ve mülhak bütçe ile idare olunur bir Orman Umum

Müdürlüğü kurulmuş ve Ziraat Vekâletine dâhil ve orman işlerinde müstahdem bilûmum memurlar ve teşkilât bu müdüriyete bağlanmıştır.»

Şimdi elimizde Teşkilât Kanunu ve bu kanunun okuduğumuz maddesi vardır. Önce de işaret ettiğim gibi, altıncı madde Orman Umum Müdürlüğünün hukuki bünyesini tanzim edecek bir madde olamaz ve bunun münakaşası Orman Kanunu zımında yapılamaz. Bu müzakereler ancak bir temenni mahiyetinde kalır ve bundan öteye geçemez. Teşkilât Kanununda bu hüküm varken yani Orman Umum Müdürlüğünün hükmi şahsiyeti haiz ve mülhak bütçe ile idare olunan bir Umum Müdürlük olduğu Teşkilât Kanununda yazılı iken ve bu tasarıda Orman Umum Müdürlüğünden bahsedilirken niçin mülhak bütçe ile idare olunan ve hükmi şahsiyeti haiz Orman Umum Müdürlüğü denmiştir? Yanlış denmiştir. Nitekim hükümetin teklifinde bu yoktur. Hükümetin teklifi gayet doğrudur. «Devlet ormanlarına ait her çeşit işler Orman Umum Müdürlüğü tarafından yapılır» denilmektedir. Bunu Ziraat Encümeni, af buyursunlar bir gayretkeşlik göstermek suretiyle değiştirdi ve bunun reaksiyonu da işte bugünkü bu münakaşalar olmuştur. Yani lüzumsuz bir ilâvedir, kaldırılmalıdır. Çünkü, esbabı mucibesine gelince, Umum Müdürlüğün hukuki mahiyet ve bünyesi bir kanunla, bir Teşkilât Kanunu ile tanzim edilir. Bendeniz bunu temin etmek üzere hükümet teklifindeki 6 ncı maddenin kabulünü arz ve teklif ederek bu yolda bir de takrir sunuyorum, kabulünü rica ederim.

REİS — Cemal Tüzün, Kocaeli.

CEMAL TÜZÜN (Kocaeli) — Muhterem arkadaşlar, benden evvel konuşan Hilmi Dura arkadaşımızın beyanlarını ben de aynen tekrar ve teyidederim. Burada «Orman Umum Müdürlüğü tarafından idare edilir», demekle, «Mülhak bütçeli umum müdürlük tarafından idare olunur» demek arasında tatbikatta hiçbir fark olmıyacaktır.

Muhterem arkadaşlar, önümüzde müzakere edilen Orman Kanunu 3116 sayılı Orman Kanununu değiştirmektedir. 3116 sayılı Orman Kanununun 32 ncı maddesinde ise aynen Ziraat Encümeninin koyduğu husus mündemiç bulunmaktadır.

Bu hususu tavzihan arz ederim.

İSMAİL SELÇUK ÇAKIROĞLU (Bilecik)

— Muhterem arkadaşlarım, meseleyi bâzı arkadaşlar biraz yanlış tuttu gibi geliyor bana. Bendenize göre meselenin mevzuubahsedilmesi lâzımgelen yönü, şekli ve usulüdür. Ortada iki teklif var. Hükümet şöyle bir teklif yapmıştır. Orman Umum Müdürlüğünün karakteri hükmi şahsiyet bakımından belirtilmeden, doğrudan doğruya «umum müdürlük», demiş.

Diğer komisyonlar ise buna hükmi şahsiyeti haiz olması ve mülhak bütçe ile idare edilmesi şartını inzıam ettirmiştir. Bu bakımdan müzakere mevzuu ancak iki metin olması lâzımgelir. Burada işin esasına girip de münhal bütçe ile mi, yoksa iktisadi teşekküllere göre mi işletilmesi lâzımgelir veya bugünkü Meclis mürakabesi bakımından şöyle mi iyidir, böyle mi iyidir; bilanço şöyle mi tetkik edilmeli, böyle mi tetkik edilmeli hususlarında derinliğine konuşmalar yapmak zayıttır. Bendeniz Hilmi Dura arkadaşımıza iştirak ediyorum. Bugün hükmü şu bu şekilde kovsak da koymasak da ortada Orman Umum Müdürlüğü Teşkilât Kanunu bulunduğu müddetçe bu böyle idare edilecek demektir.

Şimdi bâzı arkadaşlara cevap vermek bakımından sözlerime birkaç cümle ilâve etmek istiyorum.

Arkadaşlar mülhak bütçe üzerinde duruyorlar. Mülhak bütçenin esasları hepimizce malumdür, mülhak bütçe ancak geliri ile gideri olan bütçelerin Meclise daha derli toplu olarak mürakabe edilmesi için vaz'edilmiş bütçe şekilleridir. Sonra bunda gelirle giderin denk olması gibi bir dâva da yoktur. Öyle mülhak bütçe ile idare edilen müesseselerimiz vardır ki, bunların giderleri gelirlerinden daha fazladır. Hattâ bunların zararları muhtelif yollardan karşılanmaktadır. Mülhak bütçeden maksat, bunların Meclis tarafından daha derli toplu kontrolünü temin etmek ve gelirle giderini muvazenede şekle sokmaya çalışmak icindir. Şimdi arkadaşlarımız bilhassa mülhak bütçe aleyhinde konuşan Kıpçak arkadaşım alıyor Denizcilik Bankasını, alıyor başka bir müesseseyi ve «Buralarda mülhak bütçe ile idaresi iyi olmamıştır, İktisadi Devlet Teşekkülüne gidilsin.» diyorlar. Muhterem arkadaşlarım, Muvazenei Umumiyyeden mülhak bütçeye geçiş birinci merhale ve mülhak bütçeden İktisadi Devlet Teşekkülleri haline geçiş ise bunu takibeden ikinci tekâmül merha-

lesidir. Bir işletmeyi âmme sektöründen alıp, doğrudan doğruya İktisadi Devlet Teşekkülleri haline getirmek uygun olur, veya olmayabilir. Bu her müessesenin durumuna göre değişir. Hattâ bâzı müesseselerin zamanla fonksiyonları değişerek bunların İktisadi Devlet Teşekkülleri haline getirilmesi uygun olabilir.

Diğer taraftan, bir müessesenin muvazenei umumiyyeye geçmesi veya kendi yağıyla kavrulması mevzuu yine başka bir meseledir. Bu işletmelerin gelir ve giderleri arasındaki denklik üzerinde durmamak lâzımdır. Açık verebilirler ve bunlar muvazenei umumiyyeden kapanabilir. Hattâ bunu biz hususi hukuk hükümleri dairesinde çalışan İktisadi Devlet Teşekküllerine bile yapmaktayız. Meselâ, Kömür Tevzi Müessesesinin açıkları Hazine'den kapatılmaktadır. Keza Toprak Mahsulleri Ofisi de böyledir. Onun için yarı Orman Teşkilâtı Kanunu geldiği sırada bunlar uzun uzun müzakere edilir ve görüşülebilir. Bu, esasa taallük etmektedir. Onun için biz tamamen şekli üzerinde duralım. Bu iki maddenin hangisini tercih edeceğimiz noktası üzerinde müzakere yapılması uygun olur.

REİS — Encümen...

MUVAKKAT ENCÜMEN REİSİ REFET AKSOY (Ordu) — Efendim, bu maddenin aleyhinde konuşan (lehinde, lehinde, sesleri) arkadaşlar bir fikir ve şahsi bir tez olarak haklıdır. Orman Umum Müdürlüğünün aynı zamanda işletmecilik yapıp yapmaması meselesi bambaşka tamamen ayrı bir mevzudur. Bunun bu kanunla alâkası yoktur. Bunun üzerinde Kastamonu Mebusu Hilmi Dura arkadaşımız düşüncelerini çok güzel bir surette izah ettiler. Buna rağmen maddede niçin bu şekilde bir hüküm konmuştur? Bunu kısaca arz edeyim :

Orman Umum Müdürlüğünün teşkilâtına ait 3204 sayılı bir Kanun vardır. Bu kanun, Orman Umum Müdürlüğünün mülhak bir bütçe ile idare edilmesini tasrih etmiştir. Binaenaleyh bu kanunda da bu hükmün muhafazası teknik bakımdan bir zarurettir. Biz bu zarurete istinadederekten, Ziraat Encümeninin de kabul ettiği hükmü aynen koymuş bulunuyoruz. Bunun kaldırılması hakkında tahrir takdim ettiler. Takdir Heyeti Âliyenizindir, encümenimizin bu hususta başka bir mütalâası yoktur.

REİS — İhsan Gülez.

İHSAN GÜLEZ (Bolu) — Muhterem arkadaşlarım; bu maddenin bu şekilde kabulü kanunun tekniği bakımından da sakattır. Yarın bütün arkadaşların temennilerine uygun olarak, teşkilât kanunu geldiği zaman Orman Umum Müdürlüğü ile işletmelikleri ayrıldığında ikinci bir iş olarak bu maddenin tadili mevzuubahsolacaktır. Bu bakımdan Hilmi Dura arkadaşımızın bahsettikleri gibi, hükümet teklifinde olduğu gibi (Devlet Ormanlarına ait her çeşit işler Orman Umum Müdürlüğünce yapılır.) demek maksada uygun olacaktır.

İşin esasına ait tenkidlerime gelince: Hakikaten mülhak bütçe ile idare edilen Orman Umum Müdürlüğünün de mütedavil sermaye bütçesi vardır. Mülhak bütçesi 10,14 milyonu, mütedavil sermaye bütçesi ise 100 milyonu geçer. Orman Umum Müdürlüğü mülhak bütçe ile yapamadığı işleri bu mütedavil sermaye ile yapar. Mülhak bütçe ile bir memur alınmasına imkân olmadığına da bunu mütedavil sermaye bütçesi ile alır, bir binayı mülhak bütçesi ile yaptıramadığı zaman, bu binayı mütedavil sermaye bütçesi ile yapar.

Biraz evvel Muhlis Ete arkadaşımızın tebarüz ettirdiği gibi, bunları lâyıkı veçhile kontrol imkânı da yoktur. Bir binanın bir kısım masraflarını mütedavil bütçe ile, bir kısmını mülhak bütçe ile yapar, amortisman ve kontrol imkânı yoktur. Bu bakımdan ormanın muhafazası, bakımı, kesimi ve kesimden depoya gelinceye kadar yapılacak işleri mülhak bütçeli bir idareye devretmek ve ondan sonra yapılacak işleri diğer bir idareye devretmek (ki, bu idare bir iktisadi devlet teşekkülü olabilir, bir anonim şirket olabilir.) bu işleri böyle bir teşekküle devretmek maksada daha uygun olur kanaatindeyim.

REİS — Osman Talu.

OSMAN TALU (Afyon Karahisar) — Muhterem arkadaşlarım, kanunun altıncı maddesi doğrudan doğruya değilse bile dolayısıyla çok mühim bir mevzu taallük ediyor. Yani orman kanunu kadar ehemmiyetli ve Orman Teşkilât Kanununda çok daha mühim yeri olan bir konuya temas ediyor. Ancak, biz burada Orman Umum Müdürlüğü teşkilât ve vazifeleri hakkındaki Kanunu müzakere etmediğimize göre bu hususa dair bir mütalâa serdetmekten tevakkî edeceğim. İleride bu mevzu ile ilgili, Orman Umum Müdürlüğü teşkilâtına ait kanun maddesi geldiği zaman bu husustaki mütalâalarımızı

ariz ve amik ve mucip sebepleriyle arz ve izah etmeye gayret ederim. Ancak, şimdiki halde kanun tekniğine tamamiyle aykırı bulunan bu madde münderecatının hükümet teklifinde yazılı olduğu üzere (Devlet ormanlarına ait her çeşit işler Orman Umum Müdürlüğü tarafından yapılır) şeklindeki bu fıkranın burada aynen kabul edilmesini arz ve teklif ediyorum ve bu hususu müdafaa eden arkadaşlarımın mütalâalarına da iştirak ediyorum. Aksi takdirde buradaki mülhak bütçe ile, hükmi şahsiyet tâbirlerinin kabul edilmesi yersiz olduğu gibi hasıvdır ve aynı zamanda tereddüdü mucibolur. Acaba bu teşkilât başka bir kanunda başka vazifeleri yapar, şeklinde mi telâkki ve izah edilmiştir de burada ayrıca sarahat vermek lüzumu hâsıl olmuştur, gibi bir tereddüde düşürebilir. Bu itibarla Muvakkat Encümenin teklif şekline sarfı nazar edilerek hükümet teklifinin kabulünü rica ederim.

REİS — Reşat Akşemsettinioğlu.

REŞAT AKŞEMSETTİNOĞLU (Bolu) — Muhterem arkadaşlar; mülhak bütçe ile işletmeler bilançosu ve bütçesi arasındaki farkın üzerinde bazı arkadaşlarımda tereddüt husule geldiği görülüyor. Müsaade ederseniz bu noktayı âcizane arz edeyim. Mülhak bütçenin gelirleri şunlardan teşekkül eder :

Tarife bedeli, usulsüz kesimlerin satışları, son zamanlarda yani 1952 den sonra işletmelerin kârları. Bunların üçü mülhak bütçeyi temin ediyor. Kâfi gelmezse biraz da işletmelerden alıyorlar, mahsubediliyor. İşletmelerin bilançoları da şudur :

1. Kesim masrafları;
2. Nakliye masrafları.
3. Mülhak bütçeye dâhil olan kısım.
4. Tevzi masrafları.

İkisi birbirinden tamamen ayrıdır. Mülhak bütçeye lüzum var mı yok mu, bu hususun takdiri sizlere aittir.

Cemal Tüzün arkadaşımızın dediği gibi, Bolu baş müdürlüğünün bütçe ve masraflarının miktarı, Diyanet İşlerinin bütçesinden fazladır. Şimdi, durum böyle olduğu halde biz, Bütçe Komisyonunda on bin liranın bir hayır müessesesine verilmesini temin için 6 - 8 ay gibi bir müddetle incelemek durumunda kalıyoruz. Düşünün; böyle milyonlara tasarruf eden bir baş müdürlük, Orman İşletmesi bir döner ser-

mayesinin talimatnamesi, talimatnamenin 43 nci maddesine göre Orman baş müdürlükleri teşekül etmesi istenilmektedir. Milyonlarca liralık bir bütçeye tasarruf etmektedirler. Onun için biz, kanun tekniğine uygun olarak, Sayın Müttehassıs Osman Bey arkadaşımızın da ifade ettiği gibi, esası vaz'edelim. Vekâletin de bize, Teşkilât Kanununu bir an evvel hazırlayarak getirmesini rica edeceğim. Mâruzatım bundan ibarettir. Teklifimin kabulünü rica ederim.

REİS — Kifayet takriri var. Takriri okutmadan evvel Muhlis Ete arkadaşımıza söz veriyorum.

MUHLİS ETE (Ankara) — Muhterem arkadaşlarım, fazla konuşmıyacağım. Mesele hesap tekniğine ve murakabe usullerine taallük ettiği için burada uzun uzun konuşup sizleri yormak doğru değil. Ayrıca Hükümet bir Teşkilât Kanunu getireceğini vadediyor, bu Teşkilât Kanunu bir an evvel gelirse mesele halledilir. Yalnız bendeniz bu teklifi eski iktidar zamanında Şevket Raşit Hatiboğlu'na, Cavit Oral'a ve yeni iktidar zamanında da Nihat İyriboz'a ve Nedim Ökmen'e yaptım. Hepsi kabul eder göründüler fakat mesele bugüne kadar tahakkuk etmedi. Binaenaleyh bu temennimizin, yani bu lâyihamın da bir an evvel Meclise gelmesi ve kabul edilmesi olacaktır. Böylece ortada bir mesele kalmaz.

REİS — Hükümet.

ZİRAAT VEKİLİ ESAT BUDAKOĞLU (Balıkesir) — Muhterem arkadaşlar, 6 ncı madde vesilesiyle Orman Kanununun hudutlarını aşarak Orman Umum Müdürlüğünün teşkilâtına ait birçok nokta nazarlar ortaya atıldı. Şüphesiz ki, bunlar ilerde hazırlayacağımız bir orman teşkilât kanunu için izhar buyurulan temennilerdir ve alacağımız tedbirler hususunda aydınlatıcı noktalar ihtiva etmesi bakımından bizim için çok faydalıdır. Ama bugün sadece Orman Kanununun müzakeresi sırasında Teşkilât Kanununa taallük eden bir noktayı halletmemize de imkân yoktur. Bu hususların bir teşkilât kanunu içinde işletmelerle ve bütün şumulüyle geniş olarak düşünülmesi, Hükümet teklifi olarak Yüksek Meclise gelmesi, komisyonlarda çalışıldıktan sonra Yüksek Heyette müzakere edilmesi icabetmektedir. Böyle bir kanunun hazırlıkları üzerindeyiz arkadaşlar.

Hilmi Dura arkadaşımızın da bahsettiği gibi biz zaten Hükümet teklifinde: (Orman işleri Orman Umum Müdürlüğü tarafından idare olunur.) yolunda, bir teklif ile gelmiştik. Komisyon da bu teklife iltihak ettiğine göre, bu şekilde çıktıktan sonra mesele halledilmiş olur.

Ben bir noktaya daha temas etmek zaruretini duyuyorum: Muhtelif sebeplerle bazı arkadaşlarımız ormancı arkadaşlarımıza yersiz isnatlarda bulunuyorlar. Mücerret orman mühendislerinin ormanları tahribettiği yolunda bir iddia haksız olur. Onlar da burada konuşan arkadaşlarımız kadar ormanın bu memlekete olan lüzumunu idrak etmişlerdir. Birçokları hakikaten büyük bir feragat, gayret ve vatanperverlikle çalışmaktadırlar. Bir topluluğun, meslek grubunun içinde 3 - 5 arkadaş çalışmamış olabilir. Bu bir aile içinde dahi, aynı ana ve babadan doğma kardeşlerde bile vâkı olabilir. Binleri camiasında, toplıyan bir meslek grubu içinde 3 - 5 kişinin hatasını bir meslek kusuru, eksikliği gibi ortaya atmak biraz evvel de arz ettiğim gibi bu müesseseye karşı en asgari tâbiriyle haksızlık olur arkadaşlar.

Bu müessese dün vardı, bugün de vardır ve yaşamasına devam edecektir. Topyekûn bu müesseseyi itham etmek onun içinde ve dışında çalışan bu arkadaşlara karşı haksızlık olur, bu hakikatleri ifade etmeyi vazife bilirim, arkadaşlar. (Alkışlar)

REİS — Rükneddin Nasuhioğlu.

RÜKNEDDİN NASUHIOĞLU (Edirne) — Arkadaşlar, mevzuun iki safhası vardır. Birincisi müzakere etmekte olduğumuz kanunun 6 ncı maddesinin metni meselesidir. Burada hakikaten «Mülhak bütçe ile idare edilir» diye izahlı bir maddenin bulunması doğru değildir. Esasen mesele tavazzuh etmiştir.

İkincisi, yani esas meseleye gelince; Sayın Ziraat Vekili meslek arkadaşlarını ve ormancıları takdirle taltif ettiler, biz de iştirak ederiz. Fakat muhtelif mıntakalarda bu teşkilâtla beraber çalışmış bir arkadaşınız sıfatıyla tathikatin birçok aksaklıklar gösterdiğine şahid olmuş bulunuyorum, ki bunların filhal ıslahı lâzımdır. Meselâ bir vilâyette bulundum ki, orman teşkilâtı bir vilâyet dâhilinde beş yerden idare edilir. Filân kaza filân mıntakaya, filân kaza filân mıntakaya bağlıdır. Bu gayrikâbili ida-

re bir vaziyettir. Kış gelmiş, kar yağmaya başlamıştır, köylünün ihtiyacı verilecektir. Hepsi ayrı ayrı olduğu için birinin vaziyetini diğeri tanzim edemez. Bu itibarla Orman Teşkilât Kanununun bir an evvel ele alınması ve bu mesele- nin müzakeresinde aksaklıkların ve bilhassa bâ- zı yerlerde Hükümetin umumi murakabesini ihlâl edici durumların ıslahı lâzımdır.

İşi ikiye bölelim; evvelâ bu maddeyi çıkara- lım, salim ve muhtasar olarak çıkartalım. Esasi Hükümetten rica ediyorum, bir an evvel Teşki- lât Kanununu getirsin. İşin kökünü ıslah etmek lâzımdır.

REİS — Efendim, teklifle ilgili iki kifayet takriri vardır, okuyoruz.

Yüksek Reisliğe

Mesele kâfi miktarda aydınlanmıştır. Müza- kerenin kifayetini arz ve teklif ederim.

Bilecik

I. Selçuk Çakıroğlu

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

6 ncı madde üzerinde kâfi derecede tenevvür edildi. Kifayetin tasvibini rica ederim.

Aydın

Nihat İyriboz

REİS — Kifayeti oya arz ediyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde ile ilgili takrirler var, okutuyorum.

Yüksek Reisliğe

Müzakere edilmekte olan Orman Kanununun 6 ncı maddesinin aşağıdaki şekilde oya konul- masını arz ve teklif ederim.

Bolu Mebusu

Reşat Akşemsettinoğlu

Madde 6. — Devlet ormanlarına ait her çeşit işler Ziraat Vekâletine bağlı Orman Umum Mü- dürlüğü tarafından yapılır.

Devletten başkasına ait bütün ormanlar bu kanun hükümleri dairesinde Orman Umum Mü- dürlüğü'nün murakabesine dâhildir.

Yüksek Riyasete

Hükümet teklifindeki 6 ncı maddenin ka- bulünü arz ve teklif ederim.

Kastamonu Mebusu

Hilmi Dura

MUVAKKAT ENCÜMEN REİSİ REFET

AKSOY (Ordu) — Encümen Hilmi Dura'nın takririne iltihak ediyor.

REİS — Takrirleri tekrar okutarak reye arz edeceğim.

(Bolu Mebusu Reşat Akşemseddinoğlu'nun takriri tekrar okundu)

REİS — Reşat Akşemsettinoğlu tarafından verilen ve şimdi okunan takriri reye arz ediyorum : Nazarı dikkate alanlar... Nazarı dikkate almayanlar... Nazarı dikkate alınmıştır. (Alkış- lar).

Encümen filhal iştirak ediyor mu, efendim?

MUVAKKAT ENCÜMEN REİSİ REFET

AKSOY (Ordu) — Hayır.

REİS — Encümen filhal iştirak etmediğine göre takrir encümene verilmiştir, efendim.

İkinci Fasıl

I

Devlet ormanları

Tahdit ve kadastro

MADDE 7. — Devlet ormanlarının ve bu or- manların içinde ve bitişindeki otlak, yaylak, kışlak, sulak ve her nevi arazi ile diğer orman- ların hudutlarının tâyin ve tesbiti Orman Tah- dit komisyonları tarafından yapılır.

Bu komisyonlar; Ziraat Vekâletince tâyin olunacak bir orman başmühendisinin veya yük- sek orman mühendisinin reisliğinde, iki yüksek orman mühendisi veya orman mühendis muavi- ni, bir ziraat mühendisi veya ziraat teknisiyeni, bir veteriner, Hukuk Fakültesi mezunu bir hu- kukçu âza ile tahdidi yapılacak vilâyetin umu- mi meclisince ve belediye hudutlarında belediye, köy hudutlarında köy ihtiyar meclislerince ara- larında seçilecek birer asıl ve birer yedek âza- dan teşekkül eder. Asıl ve yedek âzaların isim- leri Orman Tahdit Komisyonu Reisliğine bildi- rilir. Komisyon reisliği emrine lüzumu halinde teknik memur ve kâtip verilebilir.

Yasak bölgelerdeki ormanların tahdidi sıra- sında Millî Müdafaa Vekâletinden bir mümessil bulundurulabilir.

REİS — Burhanettin Onat.

BURHANETTİN ONAT (Antalya) — Arka- daşlar 7 ncı maddenin metnini dinlediniz. Bu metnini dinlediğiniz 7 ncı maddeden sonra de- vam ediyorum : «Tahdit komisyonları zaruret halinde mürettep adedin yarısından bir fazlası ile toplanabilir. Ve mevcudun ekseriyetiyle ka-

rar verebilir. Reylerin müsavâtı halinde reisin bulunduğu taraf ekseriyet teşkil etmiş, arz olunur. Komisyon, çalışması sırasında beldelerde belediye encümenleri, köylerde ihtiyar meclisleri tarafından seçilecek bilir kişilerin bilgisinden de faydalanır. Bunların tahdit gününde yerinde hazır bulunmamaları halinde, komisyon lüzum gördüğü takdirde, başka bilir kişi seçebilir.»

Şimdi arkadaşlar, edebiyatta olsun, bir kanun metninin tanziminde olsun ifadede ve mevzuda vahdet ve teselsül başta gelen şartlardan biridir. Halbuki kanun hazırlanırken bu maddeyi ikiye bölünmüş, araya komisyonun teşekkülü ve çalışmasıyla alâkalı olmıyan bir 8 nei maddeyi koymuştur.

Binaenaleyh, bendeniz evvelâ bu 7 nei ve 9 neu maddelerin birleştirilerek, ona göre müzakere edilmesini arz ve teklif ediyor, bunun için de bir takrir sunuyorum. Kabulünü istirham ederim.

REİS — Nihat İyriboz, buyurunuz..

BURHANETTİN ONAT (Antalya) — Usule ait bir şeydir, evvelâ takririmin reye konmasını rica ederim, ondan sonra esas üzerinde duralım.

REİS — Takriri okutuyorum.

Yüksek Reisliğe

Şifahen arz ettiğim sebeplerden dolayı 7 nei ve 9 neu maddelerin birleştirilerek müzakere edilmesini Büyük Meclisin yüksek tasvibine arz ederim.

Antalya Mebusu

Dr. Burhanettin Onat

REİS — Burhanettin Onat arkadaşımızın verdikleri takrir takdim ve tehire taallük etmesi itibariyle Dahilî Nizamname mucibince reyimize arz ediyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

EN. REİSİ REFET AKSOY (Ordu) — Encümen adına söz istedik, lütfetmediniz.

REİS — Görmedim efendim. O halde yedinci maddenin devamı olarak 9 neu maddeyi okutuyorum.

MADDE 9. — Tahdit komisyonları zaruret halinde mürettep adedin yarısından bir fazlası ile toplanabilir ve mevcudun ekseriyetiyle karar verebilir. Reylerde müsavât halinde reisin bulunduğu taraf ekseriyet teşkil etmiş addolunur.

Komisyon çalışma sırasında beldelerde belediye encümenleri, köylerde ihtiyar meclisleri tarafından seçilecek bilir kişilerin bilgisinden de faydalanır. Bunların tahdit gününde ve yerinde hazır bulunmamaları halinde komisyon lüzum gördüğü takdirde başka bilir kişi seçebilir.

BURHANETTİN ONAT (Antalya) — Muhterem arkadaşlar ; şimdi esasa geçiyoruz. Evvelâ iki maddenin birleştirilerek mütalâa edilmesi hakkındaki takririmi kabul buyurduğunuzdan dolayı teşekkürle sözlerime başlayacağım.

Arkadaşlar ; bu madde, bu kanunun sıklet merkezlerinden birini teşkil etmektedir. Burada üzerinde durulması lâzımgelen birkaç esaslı nokta vardır. Bu maddelere göre bir komisyon teşkil ediliyor, ormanları tahdidecek.

Madde 7 de : de «Bu komisyonlar ; Ziraat Vekâletince tâyin olunacak bir orman mühendisinin veya yüksek orman mühendisinin reisliğinde, bu bir, ondan sonra, «iki yüksek orman mühendisi veya orman mühendisi muavini», etti üç. Bir ziraat mühendisi veya ziraat teknisiyeni, yine Ziraat Vekâletine bağlı, etti dört. Bir veteriner, yine Ziraat Vekâletine mensup bir şahsiyet, etti beş. Ondan sonra Hukuk Fakültesi mezunu bir hukukçu âza ile tahdidi yapılacak vilâyetin umumi meclisince ve belediye hudutlarında belediye, köy hudutlarında köy ihtiyar meclisince aralarında seçilecek birer asıl birer yedek âzadan teşekkül eder, diyor ki hepsi, yedi kişidir.

Bu yedi kişilik heyet içerisinde ; 5 kişisi Ziraat Vekâletinin ve 5 kişi içerisinde de 3 ü orman idaresinin mümessilleridir. Geriye bir hukukçu, ondan sonra bir de belediyeden yahut köy ihtiyar heyetinden seçilecek âza kalıyor.

Arkadaşlarım ; ormancı arkadaşlara itimat-sızlıktan değil, hepsi muhteremdir, hepsi bence en ufak şâibeden âri, vatansever, çalışkan, vazifesinas arkadaşlardır ; fakat bu heyet bir hakem vaziyetindedir. Şimdi orman tahdidedilecek. Orman mümessili ormanı temsil edecek, ortada halkın da malı var, halkın mümessili halkı temsil edecek. Bir hukukçu var Hükümetin haklarını müdafaa edecek. Burada orman ve Ziraat Vekâleti mümessilleri hem taraflardan biridir, hem reis kendilerindedir ve hem de ekseriyeti teşkil etmektedirler. Birleştirdiğimiz 9 neu maddedeki hükümlere göre de bunlar icabında yarından bir fazla ekseriyetle hükme, ka-

rara varabileceklerdir. Bu, en basit hukuk ve adalet prensipleriyle kabili telif değildir arkadaşlar.

Şimdi bu maddenin ikinci mahzuru, bir heyet teşekkül ediyor, çıkıyorlar, bu maddenin 10 neu ve 11 nei maddelerle de alakası vardır, orada ne işler yapılacağını ve nasıl çalışılacağını gösteriyor. Bilvesile beyan edeyim, o bölgenin orman başmüdürlü bir harita hazırlıyacaktır, bu heyete verecektir ve elbette ki âzalarının ekseriyeti ormancular ve Ziraat Vekâleti mensuplarından bulunan heyet tarafından ayrı ayrı, ağa bu tarla senin mi benim, sahibi burada mı burada, bu orman dâhil mi veya değil mi, değil. Birtakım ihtilâtlar çıkacak. Öyle teferrüata sapılacaktır ki, içinden kolay kolay çıkılması mümkün olmayacaktır. Naçiz kanaatime göre bu işte salim ve âdilâne bir neticeye varabilmek için, şahıslarla alakalı gayrimenkullerdir, şunun hususi ormanıdır, bu Devlete aittir diye böyle bir şey nazarı itibara almadan ilk iş olarak evvelâ ormanın hudutlarını tesbit edip çıkarmak lâzımdır. Bu neticeye varabilmek için de evvelâ neresi ormandır neresi orman değildir bu bir kere ortaya çıksın, ondan sonra ilerde teklif edeceğim şekilde kurulacak heyet ihtilâflı arazi üzerinde ve alâkadar şahısların elinde bulunan gayrimenkullerin birer birer incelenmesini yapsın, bunların tapusunu, kadastroğunu çıkarsın, dâva hallü fasledilsin. Halkımızın bilhassa köylümüzün bizden beklediği budur arkadaşlar.

Onun için bendeniz bu 7 nei maddenin nihayetne şöyle bir şey eklenmesini arz ve teklif ediyorum : (Bu komisyon ilk önce yalnız orman hudutlarıyla yaylak, kışlak ve otlak gibi hükmi şahsiyetlere ait yerleri tâyin ve tesbit eder. Bu şekilde orman hududu tesbit edildikten sonra ormanla alakalı bütün gayrimenkullerin kadastroyu yapılır ve bunun eski tahditler neticesinde eski tahditler sebebiyle mağdur olanların gayrimenkulleri yeni sisteme göre orman rejimi haricinde kalmışsa malları kendilerine teslim ve tescil edilir.) Böyle bir teklifim var. Kabulünü istirham ederim. Olmadığı takdirde, kabul edilmediğine göre başka tekliflerde bulunmak hakkımı muhafaza ederek taktirimi Heyeti Celilenizin tasvibine arz ederim efendim.

NIHAT İYRİBOZ (Aydın) — Efendim, be-

nim teklifim her iki maddeye de ait idi. Ama her ikisine dair fikrimi de yedinci maddede arz edeceğim. Efendim, yedinci maddede ziraatçının hakkı yenmiştir. Aynı üniversitenin biri orman, diğeri Ziraat Fakültesi mezunlarından, Orman Fakültesi mezunları için «yüksek» kelimesi kullanıldığı halde Ziraat Fakültesi mezunları için kullanılmamış (günlükmeler), bunun tashihini rica edeceğim. Bu zuhûl izale edilmelidir.

İkincisi; arkadaşlar kurulacak olan komisyonlar kâfi değildir, yani kifayetsizdir. Arkadaşlarımızın bir kısmı da izah ettiler; komisyonda iki rey sahibi bir reis, iki yüksek orman mühendisi veya orman mühendis muavini, bir ziraat mühendisi veya ziraat teknisyeni, bir veteriner, hukuk fakültesi mezunu bir hukukçu âza ile tahdidî yapılacak vilâyetin umumi meclisince ve belediye hudutlarında belediye meclislerince, köy hudutlarında köy ihtiyar meclislerince aralarında seçilecek birer asıl ve birer yedek âzadan teşekkül ediyor. Bu heyette bulunan ziraatçi arkadaşlar en az ormancı kadar salâhiyet sahibidirler. Ziraatçi adedinin ikiye iblâğı lâzımdır. Sonra, bu heyete bir tek köylü mümessili alınmıştır. Tahdid işi köylünün hayati meselesidir. Binaenaleyh ben teklif ediyorum; iki köylü ve iki ziraatçının bu heyete alınmasını tasvibinize arz ediyorum.

Şimdi 9 neu madde olup da 7 nei maddeye ithal edilen hususlar hakkında mütalâamı arz edeceğim. Orada, komisyon nısfının bir fazlası ile toplanabilir deniyor. Arkadaşlar şimdiye kadar bütün gürültü buradan çıkmıştır. Bâzi arkadaşlarımız da bunu izah ettiler. Burada enetimen işi idareî maslahatçılığa sevk etmiştir. Her halde şöyle düşünüyor: Nasıl olsa komisyonlarda üç ormancı var, bunlar nasıl olsa toplantıya gelir. Bir de hukukçu var; parasını vereceğiz, o da gelir. Bir de köylü, tamam, nısfıtan bir fazlayla komisyon teşekkül eder.» Arkadaşlar, zaten biz bu tahdit işini böyle komisyonlarla çıkmaza soktuk. Esasen kifayetsiz olan bir komisyon bir de nısfından bir fazlasıyla toplanırsa, bu komisyonun göreceği işler hepinizce malûm olur.

Binaenaleyh bendenizin teklifimin esbabı mucibesi hepinizce malûm olduğu için burada izah etmiyorum. Yoksa arz edilecek birçok vakıalar vardır. Teklifim şudur: Eski 9 neu

maddenin birinci kısmına, tahdit komisyonlarına ziraatçi, veteriner ve hukukçu âzaların iştiraki temin edilmedikçe teşekkül edemez. İkinci teklifim de budur arkadaşlarım.

REİS — Hilmi Dura.

HİLMİ DURA (Kastamonu) — Muhterem arkadaşlar, 7 nci ve 9 ncu maddeler birleştirilerek müzakeresi yapıldığına göre ben 9 ncu madde hakkındaki mütalâa ve tenkidlerimi ileriye sürmüş olabileceğim. 9 ncu maddede, zaruret halinde tahdit komisyonlarının mürettep adedinin yarısından bir fazlası ile toplanabileceği ve mevcut âzanın ekseriyetiyle karar vereceği yazılıdır. 7 nci maddeye göre bu komisyon 8 âzadan mürekkeptir. Fakat 9 ncu madde ile bu komisyonun 5 kişiden ibaret olarak toplanması kabul edilmiş bulunmaktadır. Arkadaşlar, işaret ettiler, 8 kişilik komisyonun üçü ormancı, biri ziraatçi, biri veteriner, biri hukukçu, diğer ikisi de müntahap iki âzadan ibarettir. Komisyon 5 kişi ile toplanabilirse, toplanması mümkün olursa, üç ormancı üyenin tâyini bakımından vekâlet için, umum müdürlük için en az müşkülât çekileceğinden üç ormancı üye daima komisyonda bulunacak; ziraatçinin görüşü, hukukçunun noktai nazarı, veterinerin mütalâası alınmadan eksik kadro ile bir tahdit muamelesi yapılmış olacaktır, bu doğrudur.

Bendeniz bunu önlemenin çaresini bulduğumu zannediyorum. Muhterem Nihat İyriboz üstadımızın işaret ettiği gibi komisyonda iki ziraatçinin bulunması bu mahzuru önlemez, zaten mahdudolan ziraatçilerimizi faal sahadan çekip, her tahdit komisyonuna ikişer tane verecek kadar bol ziraatçiye de malik değiliz. Bir ziraatçi maksadı temin eder.

Bendenizin teklifim şöyledir:

Tahdit komisyonlarının mürettep adedin bir fazlasıyla toplanması halinde, yani beş, altı kişi ile toplanması halinde ziraatçi veya veteriner âzadan biri behemehal bulunacaktır. Bir de müntahap âzaların, yani köy ve umumi meclisler tarafından seçilecek âzaların da bulunması behemehal lâzımdır. Bunların bulunması çok mühimdir. Bunların bulundurulmasını kanunen mecburi kılmazsak, zaruret mülâhazasıyla bulundurulamadı diye bunlarsız yanlış tatbikata mahal verilmiş olur. Binaenaleyh beş kişiden mürekkep komisyon; bir ormancı, bir hukukçu, iki müntahap âza ve bir de ziraatçi veya veterinerden mü-

rekkebolacaktır. Her meslekten bir âza iştirak edecek ve iki halk mümessili bu komisyonda bulunacaktır. Ziraat Vekâleti diğer iki ormancı üyeyi ve tâyin edilmemiş bulunan veterineri tâyin edip komisyon üye sayısını artırabilir.

Efendim, 9 ncu maddenin 2 nci fıkrasında ufak bir nokta vardır. Belki mühim sayılmayabilir fakat tadili faydalı olacaktır. Çünkü tatbikatta endişeyi mucip bir hal doğurabilir. Deniyor ki: «Komisyon çalışma sırasında beldelede belediye encümenleri, köylerde ihtiyar meclisleri tarafından seçilecek bilir kişilerin bilgisinden de faydalanır. Bunların tahdit gününde ve yerinde hazır bulunmamaları halinde komisyon lüzum gördüğü takdirde aynı köy halkından başka bilir kişi seçebilir.»

Biz bir defa bilir kişiye kanunda lüzum görüyoruz. Mademki «Bilir kişinin bilgisinden faydalanılır» diyor, mecburi bir kayıt koyuyor, seçilmiş bulunan bu bilir kişi hazır bulunmazsa... İşte tezat buradadır. Komisyon lüzum gördüğü takdirde başka bilir kişi seçebilir. Biz mademki bilir kişiye lüzum görüyoruz, komisyon da lüzum görsektir. Biz lüzum gördüğümüz halde komisyon niçin lüzum görmüyor? Komisyonun bilir kişi seçme prensibinde ihtiyari davranması doğru değildir. Bunu şu şekilde tadil etmek lâzımdır:

«Komisyon çalışması sırasında bölgelerde belediye...

(Hilmi Dura takririni okudu).

Mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — Ali Ünlüsoy.

— ALİ ÜNLÜSOY (Yozgad) — Vazgeçtim.

REİS — Bekir Baykal.

BEKİR BAYKAL (Ordu) — Aziz arkadaşlar; 3116 sayılı Orman Kanununda da tahdit mevzuu vardı. 1937 senesinde çıkan 3116 sayılı Orman Kanununda 5 sene gibi bir müddet zarfında bütün Türkiye ormanlarının tahdidinin yapılması mevzuubahsolmuştu. O günden bugüne tahdit işi, maalesef bitmemiştir ve ne miktar yapıldığını da ben bilmemekteyim.

Şimdi burada aziz arkadaşlarımın konuştuğu komisyon meselesine gelince; bundan evvelki kanuna nazaran da teşkil edilen komisyon âza adedinin, bugün teşkil istenen komisyon âza adedinden daha az olmasına rağmen komisyonlara âza bulmak, bâzi ahvalde, imkânsız oluyordu. âzanın noksan olması itibariyle de

komisyonun çalışması tam randımanlı olamamakta idi. Halbuki şimdi 8 kişilik bir komisyonla bu işi yapacağız, şeklindeki koyduğumuz bu kayıtla biz orman mühendislerini bulduğumuzu farz edelim. Bugün teknik ziraat teşkilâtlarımız oldukları yerde eleman noksanlığından şikâyet etmekte iken buraya Ziraat Mühendisi bulup tâyin edebilmek de ayrıca düşünülecek mevzulardan birisi olur.

Arkadaşlarımdan birisi, şimdi hatırlıyacağım, her halde Burhanettin Onat arkadaşı olacak, burada evvelâ ormanlarımızın haritasını çıkaralım, ondan sonra tahdit işi üzerinde duralım, şeklinde ifade bulundular. Bugün memnuniyetle şurasını belirtmeliyiz ki, Harita Umum Müdürlüğü ile Orman Umum Müdürlüğü teşriki mesai etmek suretiyle memleketin ormanlarının da haritalarını çok iyi şekilde tayyare vasıtasıyla almış bulunmaktadır. Harita Umum Müdürlüğü ile teşriki mesai eden Orman Umum Müdürlüğü iyi bir yolda gitmektedir. Ben tahdit mevzuunda doğrudan doğruya şöyle bir heyet teşkil edilmek suretiyle burada kavdedilen tahdit işlerine ait 7 nci maddeden bilmem kaçınıcı maddeye kadar olan bu maddelerin heyeti umumiyesini müzakere etmeden evvel, heyeti umumiyesi üzerinde şöyle bir teklifim olacaktır: Bu tahdit işini, bu memlekette sakın bulunan vatandaşların mülklerinin hudutlarını tesbit eden Tapu ve Kadastro idaresi mevcuttur; bu daireyi takviye etmek suretiyle, ormanlık mntakalara verilen bu komisyonları, tahdit komisyonundan vereceğimiz arkadaşlarla takviye etmek suretiyle, bu komisyonlar vastasıyla bu orman tahditlerinin yaptırılmasının daha faydalı olacağı kanaatindeyim. Bu maksatla riyasete bir teklif takdim ettim, kabulünü rica ederim.

RFİS — Süleyman Çağlar...

SÜLEYMAN ÇAĞLAR (Kastamonu) — Muhterem arkadaşlarım, ikinci fasıl Devlet ormanlarının tahdidi ve kadastro işlerini içine alarak 13 neu maddeye kadar devam ediyor. Benden evvel konuşan arkadaşlarım tahdit komisyonu âzaları üzerinde durdular. Bu 8 âzanın bildiğiniz vechile üç tanesi orman mühendisi, bir tanesi ziraat mühendisi, biri veteriner, biri hukukçu âza, iki tane de müntehap âzadır. Bunlar beş âza ile toplanabiliyor ve kararları ekseriyetle veriliyor.

Şimdi, üç orman mühendisi konacağı yerde, iki orman mühendisi konsa, acaba bunun vazife bakımından lüzumu var mı?

İkincisi hukukçu âza; yine Ziraat Vekâleti tarafından tâyin edilen bir memurdur. Bu lâ-yihada hukukçu âza ile müntehap âzaların bulunmasını şart koşmak yerinde olur kanaatindeyim. Çünkü, diğerleri memurdur. Hukukçu da memurdur, ama hukuki bakımdan birçok noktaları tamamlamış olur.

14 . VII . 1954 tarihinde İnebolu'da bize verilen bir notu okumakla Yüksek Heyetinize arz edeceğim :

«Uluyol köy muhtarı Mustafa Yedibelâ ve arkadaşlarının müracaatlarına dair not :

Yedlerinde tapuları bulunan tarlaları üzerinde yetişmiş çam ve sair ağaçlar orman sayılmış. Hukukçu âza yokmuş. Kendileri de bu komisyonda âza imişler. Zabıt varakalarını imza etmemişler. Zabıt varakalarını imza etmemiş olmalarına rağmen muteber sayılmış. Bütün mntakada oturan 30 dan fazla köy ve köylü mahkemelerde sürünmektedir, demektedir. Biz artık canımızdan bıktık. Bizim tarlalarımız, ağaçlarımız ya devletin olsun ya bizim olsun. Veya bizi başka yerlere sürsün. Bir de sitem ediyor, mülteciler bizden iyi diyor. Noksan âza ile yapılan tahditler hatalıdır, mağduriyetleri aşkârdır.» Ve devam ediyor, bunların durumu ne olacaktır? Hükümet ve encümen bunlar hakkında bir şey düşünüyor mu?

Arkadaşlar Bekir Baykal arkadaşımız bu tahdit işlerinin Tapu Kadastro Umum Müdürlüğü elemanları tarafından Orman Umum Müdürlüğü ile müştereken yapılmasını huzurunuzda ifade etti. Ben de kendilerine iştirak ediyorum. Buna hükümet olarak iştirak ediyorlar mı?

Elbette ki bu da eleman işidir. Mâruzatım bundan ibarettir.

MEHMET HAZER (Kars) — Muhterem arkadaşlar, bendeniz tahdit komisyonunun hukuki bünyesine temas edeceğim. Tasarıda bahsedilen orman içindeki ve orman bitişiğindeki arazinin tahdidi malûmunuz olduğu üzere, iki hak sahibini karşı karşıya getiren bir vaziyettir. Hak sahibi, orman dolayısıyla devlet ve onun karşısındaki, yine arazi bakımından, ya hükmi veya hususi bir şahıstır. Bu itibarla bu iki şa-

hıs arasında hukuki bir vaziyetin tesbiti mevzuubahistir. Bunun bir hâkim riyasetinde bir heyet marifetiyle tesbiti, ilerde vukubulabilecek ihtilâfların önlenmesi bakımından lüzumlu ve faydalı olacağı kanaatindeyim. Yine teknik eleman olarak alınır, haritacı, ziraatçı alınır, fakat işi bir kararla halledecek bir hâkim olması lüzumlu ve faydalıdır.

Bugünkü hali ile bu maddeler kanunlaşacak olursa ilerde orman içerisinde arazisi olan şahıs ile orman idaresi arasında mahkemeye, Devlet Şûrasına gitmek gibi ihtilâflar devam edecektir ve edegelmektedir.

Bu itibarla bendeniz bu maddelerdeki heyetlerin tereküp tarzına, esas hukuki bünyesine yeni bir veçhe verilmesi lâzımgeldiği kanaatindeyim.

Encümen, hükümet, noktai nazarımı benimser ise bunun faydalı olacağına kaanım.

Bu hususta fazla mâruzatta bulunarak sizleri rahatsız etmek istemiyorum. Bu işler, bir hâkim riyasetinde olursa, orman mühendisi, ziraat mühendisi, veteriner ve diğer âzalar arasında olan ihtilâfı, şahıslarla alâkalı olan meseleleri şahsın mümessili ile müştereken hâllü fasıl ederler. Müştereken orada hallü fasledilir dâva. Yeni ihtilâflar da bertaraf edilir. Bunun için...

REFET AKSOY (Ordu) — Hukukçu var.

MEHMET HAZER (Devamla) — Hukukçu, bu heyet içerisinde bir tek reye sahiptir. Esasen hukukçu sıfatını haiz bir memurdur. Halbuki, bendenizin arz ettiğim, bu heyet bir hâkim riyasetinde ve hâkim hüküm verecek bir şekilde çalışırsa, tesbitlerin daha isabetli ve yerinde olacağı kanaatindeyim.

REIS — İsmail Selçuk Çakıroğlu.

İSMAIL SELÇUK ÇAKIROĞLU (Bilecik)

— Pek muhterem arkadaşlarım; bütün konuşan arkadaşlara dikkat ettim, daima iki noktada şikâyetçi bulunuyorlar. Birincisi, bu heyetlerin bitaraf davranamamaları endişesi, ikincisi de şimdiye kadar yapılmış olan tahditlerden gelen şikâyetler.

Muhterem arkadaşlar, bu konuşmalarda iki husus daha tebarüz etti. Bir kısım arkadaşlar teşekkül üzerinde durdular ve bugünkü vasıftaki teşkilâtı kabul ettiler, bir kısmı ise bunların fonksiyonu başka şekilde olsun gibi itirazlar serdettiler.

Muhterem arkadaşlar; bugünkü kanunda ve şimdiki tasarıda bizdeki tahdit komisyonlarının

esas doğrudan doğruya kazai bir merci halinde değildir, bunlar sırf teknik heyetlerdir. Binaenaleyh bunların vazifesi doğrudan doğruya orman hudutlarını tesbittir, nereleri ormandır, bunları tâyindir. Binaenaleyh bu heyetlerin içindeki ormancı âzanın fazla olmasının bir sebebi de orman olup olmama mevzuunda karar sahibinin ihtisas adamı olan bizatihi ormancı olmasından ötürüdür. Diğer taraftan hukukçu bulunması ise doğrudan doğruya tahdit yapılırken şu arazi kimindir; tasarruf vesikaları nedir? Buna mümasil işlerde bunlar üzerinde hukukçuların daha çok ihtisas sahibi olmalarındandır. Nitekim aynı şeyleri kadastro heyetlerinde görüyoruz. Bunlar mülkiyet mevzularıyla uğraşmazlar. Bunlar arazi mi, bina mı, mera mı bunları tesbit ederler. Bunların tesbit ettikleri şeyler de katî şeyler değildir, ve bunlar katî bir netice hâsıl etmez. Kadastro işlerinde itiraz vâkı olursa, bunlar kadastro mahkemelerine gidiyor. Nitekim tahdit komisyonlarının yaptığı işlerde de ilân yapıyor, 3 ay zarfında itiraz vâkı olursa - mülkiyet bakımından - mahallî mahkemeye gidiliyor. Mahallî mahkeme bilir kişiye müracaat ediyor, keşif yapıyor, bu suretle ihtilâf hallediliyor. Şu halde gerek tapu ve kadastro heyetlerinin ve gerekse orman tâhdit komisyonlarının vazifeleri teknik bir fonksiyondur, ihtilâf vukuunda bunların çözüm yerleri doğrudan doğruya mahkemelerdir.

Heyetlerde fazla orman mühendisi bulunması keyfiyetinin orman idaresi lehine bir tahdit yaratacağı endişesi intibai ileri sürülüyor. Şimdiye kadar yapılan tatbikatta gördük ki, orman idaresi bir taraftır. Tıpkı hususi şahıslar gibi bu meselede bir taraftır. Tahdit yapan heyetler Orman Umum Müdürlüğüne bağlı olmakla beraber tamamen teknik olarak kararlarında serbesttir. Nitekim, öyle tahditler yapılmıştır ki, orman idaresi, orman olduğu halde orman diye tahdid edilmemiş diye mahkemeler nezdinde dâvalar açmıştır. Şimdiye kadar olan bozukluklar, aded meselesinden değil, orman tarifinin şümülü meselesinden çıkmıştır. Orman tarifi daha vâzih, daha katî olursa kullanılacak kriteriyumlar, ölçüler de ona göre değişecektir. Arkadaşlarımızın bazıları tapu ve kadastro heyetleri üzerinde duruyorlar. Şimdiye kadar niçin ormancılar yapıyorlardı? Mesele şu : Orman haritalarını, amejman plânlarını ormancılar yapıyorlar. Bir

yerin orman olması veya olmaması teknik elemanların vereceği rapora bağlı olacağı cihetle kanunlarımız bu vazifenin ormancılara verilmesi hususunda hükümler koymuşlardır. Arkadaşlarımıza bir noktada hak vereceğim, o da şu : Şimdiye kadar yapılan tahditlerde fazla aşırı hareketler yapılmıştır. Bunlar, bilhassa itiraz müddetlerinin kısalığı, heyetlerin tam kadro ile kurulamaması gibi mahzurlardır.

Sunu da itiraf edeyim ki, Orman Umum Müdürlüğüne bu tahdit komisyonlarına yeteri derecede bir değer verilmemektedir. Bu sebepten de bâzı hatalar olmuştur. Fakat tahdit komisyonlarının içinde iyi çalışarak güzel neticeler istihlal etmiş olanları da vardır.

Bir de bu tahdit işinde zamanla da mukayyed olmak lâzımdır. Tahdit işi ne kadar erken biterse buralarda ormancılık ilimleri tatbik sahası daha iyi bulur. Bu meyanda tapu ve kadastro heyetlerinin kuruluş tarzına da bakmak icabeder. Onlar muhtelif heyetler halinde çalışıyorlar. Aralarından tâli heyetler ayırıyorlar. Bir teknisiyen ve muavini bir heyet teşkil ediyor. Bir memleketin tapu ve kadastronun tamamlamak uzun zamana mütevakıftır. İsviçre gibi bir memlekette kadastro faaliyetleri, hatırımda kaldığına göre, 1960 veya 1963 senesinde bitecektir. Binaenaleyh, kadastro heyetlerinin çalışmalarının verimleri zaruri olarak uzun zaman sonra alınabilir. Ama Tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğü ile tıpkı Harita Umum Müdürlüğü ile olduğu gibi Orman Umum Müdürlüğüne müşterek heyetler halinde bir çalışma yapabilmeye aklı gelebilir belki de bu zaman meselesi böylece hallolunabilir. Bilmem buna komisyon ve Hükümet ne der... Şimdi haritacılıkta usul, havadan uçaklar ve yeni âletler vıstasıyla harita almaktır. Bugün ormanların haritalarının alınmasında bu usülden istifade edilmektedir. Bu yeni ve mütekâmil usullerden tahdit mevzuunda da faydalanılacağına bendeniz kaaniim. Hulâsa etmek lâzımgelirse, şimdiye kadar yapılan hatalar bundan sonra yapılmıyabilir. Bundan başka bu heyetlerin verdiği kararlar katidir denemez. Nihayet bunlar teknik heyetlerdir.

Bâzı güçlükler ancak orman tarifinin katî ve vazih olarak yapıldığı zaman hallolacaktır. Mâruzatım bu kadardır; huzurunuzu işgal ettiğim için özür dilerim.

REİS — Nusret Kirişcioğlu buyurun.

NUSRET KIRIŞCIOĞLU (Zonguldak) — Şahsım adına bir iki noktaya işaret etmek istiyorum, muhterem arkadaşlarım.

Evvelâ şu ciheti hiçbir zaman dikkat nazarından uzak tutmamak lâzımdır ki, tapulama ekibi ve tapu ve kadastro hâkimliğinin vazifesinin mahiyeti ile Orman Tahdit komisyonlarının vazifelerinin mahiyeti arasında muazzam fark mevcuttur.

Tapulama ekipleri, iki üç ikşilik teknik elemanlardan teşekkül etmek üzere kurulur ve kadastronun yapılması lâzımgelen noktaları tesbit eder geçer. Bu tesbite itiraz edildiğinde, itiraz edenin ayağında yani bulunduğu yerde kurulan hâkimlikler tarafından bu itiraz tetkik edilir ve bütün mekanizma bundan ibarettir.

Şimdi bir yerin tapusunun kadastro bakımından tesbiti işiyle, bir yerin orman olup olmadığı, orman vasfının devam edip etmediğinin veya Devlet ormanları hudutları içine ithal edilmesi gerekip gerekmediğinin tetkiki işi birbirinden tamamen ayrıdır. Orman tahdit komisyonlarının, ormanların tahdit işinde daha ehil bir uzuv olduğunu kabul etmek icabeder. Heyetin teşekkülünde fark olabilir. Bu işin teknik kısmıdır. Yalnız orman tahdit komisyonları şu veya bu şekilde tesbit edilsin ama ormandan anlıyan, bu işten anlıyanlar bu tahdidi yapısın. Gaye budur. Orman tahdit komisyonlarının bünyesini değiştirmek, icabediyorsa, değiştirilsin. Her halde orman tahdit komisyonları orman tahdit işini tapulama ekiplerinden daha muvaffakiyetle ormanın ve milletin daha lehine olarak halledebilirler. Bunu gözden uzak tutmamak lâzımdır. Tapulama ekiplerinin muvaffakiyet dereceleri hakkında bütün arkadaşlarımızın kanaati olduğuna inanıyorum. 1950 senesinin Mart ayında kanun çıktı. O gün Ankara'da ekip işe başladı, bugün halâ işi bitiremedi. Tapulama ekipleri ve tapu kadastro işleri; bunlar ormandan gayri kendi işlerini yapmak için dahi bugün memleketimizde takviyeye muhtaçtır. Kendi işini yapamadığından şikâyet ettiğimiz bir teşekküle, ihtisası dışında büyük, muazzam bir işi vermek için evvelâ hâkimen bugüne kadar olan tatbikatı düşünmek icabeder. Ben şu kanaatteyim ki, tapulama ekipleriyle, tapu kadastro heyetlerine munzam vazife

verdiğimiz takdirde hem onların esas işini hem de bizzat orman tahdidini işini aksatmış oluruz.

Diyorlar ki, tapulama ekiplerini yahut tapu kadastro heyetlerini takviye edelim. Muhterem arkadaşlar, dünyada her şey ihtisasa doğru gitmektedir. Bir tahdit mevzuubahs olduğuna göre, en mutahassıs heyeti seçmekten kaçmamak icabeder. Şu ve bu şekilde teşekkülü, şu ve bu sebeple zararlı telâkki ediliyorsa, bu heyette icabeden değişiklikler; gerek içtima ve gerekse karar nisabı bakımından, yapılabilir. İstirham ediyorum; mütehassıs bir heyet olarak orman tahdit komisyonlarını teşkil edelim, bu hem işi tesri edecektir, hem de iyi bir şekilde netice almamıza yardım edecektir. İşten anlamıyanlara bu işi bırakmıyalım.

MUVAKKAT ENCÜMEN M. M. HÜSEYİN AGUN (Rize) — Muhterem arkadaşlar, orman mıntakalarına yakın oturan köylerimizle, yani orman şeridi üzerinde arazisi bulunan köylülerimizle, orman idaresi arasında öteden beri tahdidini yapılmış 4 milyon hektara yakın orman dolayısıyla ihtilâf mevzuları doğmuştur. 1950 yılından sonra orman tahdit komisyonları çalışmalarını eskiye nazaran, eleman olmadığından, bilhassa hukukçu eleman olmadığından, 5653 sayılı Kanuna göre komisyonlar tam olarak teşekkül etmediğinden bâzı sahalarda tahditler devam etmediğinden, komisyonların çalışması durmuştur veya azalmıştır. Komisyonların tahdit işlerinden mütevellit şikâyetler mahkemelerde devam etti. Bir kısmı karara bağlandı, bir kısmı hâlâ devam etmektedir.

Bir defa Orman Kanunumuzu, bu yıl tatbik edin diye Hükümetin eline verdiğimiz zaman, Orman Kanunu nereye tatbik edilecektir? Hükümet bu maddelerdeki gerçeğe dâhilinde işleri tesbit etmek ve çalışılacak sahanın vüsatini tam mânasiyle Hükümetin tahtı tasarrufuna almak icabeder. İşte orman komisyonlarının kuruluşu gayesi, tatbikatta bu şekilde yer alacaktı.

Tatbikatta eleman vaziyeti ve tahdit komisyonlarına verilen arkadaşlar ya çok yaşlı veya hasta veya bu ormanlık mıntakalarda iş yapacak durumda olmadığından tatbikatta bâzı aksaklıklar bu şikâyetlere meydan verdiler. Bunu inkâr etmiyoruz. Fakat bugünkü şu kanunda tahdidin mutlak surette, bu kanunun tatbiki bakımından, ormanların hududunun tesbiti ba-

kımından mutlak bir zaruret olduğunda bütün arkadaşlarımız ittifak ettiler. Bu, bir prensip haline gelmiştir. Şimdi tahdidini nasıl yapalım ki bu orman şeridi içerisinde oturan köylülerimizle ihtilâfımız en az şekilde olsun? Tabii ihtilâfsız sınır olmaz, kardeşle kardeş arasında bile arazi taksiminde ihtilâf oluyor. Ama bütün orman tahdidini yapılan yerlerde ihtilâflar vardır demek de doğru değildir. Komisyonla Hükümetle beraber bunun üzerinde uzun uzadıya durduk, dedik ki : Buna demokratik bir veçhe verelim. Yani sadece Ziraat Vekâletinin, Orman Umum Müdürlüğünün mühendislerinin sevk ve idaresinde olmasın, mahallî encümen âzalarının, köy ihtiyar heyetlerinin, mera, yayla ve kültür ziraatında salâhiyetli kimselerin, veterinerden ve hukukçulardan teşekkül eden bir komisyonun iştirakiyle teşkil edelim, ihtilâflar daha dar çerçevede bir komisyon tarafından değil, memleketin bu işlerini üzerine alacak, bilhassa meclisi umumi âzası sıfatını haiz kimselerin iştirakiyle daha demokratik bir hava içinde bu encümende vazife görmek imkânı hâsıl olur kanaatiyle bu maddeyi tedvin ettik.

Bâzi arkadaşlarımız, komisyonla, ormancuların ekseriyette olduğundan bahsettiler. Bu doğrudur. Orman mühendisleri aynı zamanda optik cihazları kullanmak vazifelerini de üzerine almışlardır. Tahdit dediğimiz zaman şu hudut şu kireç taşından geçiyor diye bir şey yoktur. Devletin bünyesine ve usulü hendesesine uygun olarak tesbit yapıyorlar. Elbette o cihazı kullanmak, o cihazlarla harita yapmak uzun zamana vabeste olacaktır. İki tane optik cihaz kullanan mühendisin bulunması ayrıca bu vazifelerin de üzerinde olmalarından mütevellittir. Yalnız ekseriyet meselesinde gayet tabii ki o zaviye ve mesafeleri okuyan arkadaşlar daima burada bulunduğu için belki ekseriyetle orman mühendisleri fazla olur endişesiyle vatandaş aleyhine hissî bir şey olabilir, diye bunu önlemek için bâzı arkadaşlarımız, mutlaka hukukçu arkadaşların toplantıda bulunmasıyla bu ekseriyetin teşekkül etmesini ileri sürdüler. Bunun üzerinde komisyonun hiçbir itirazı yoktur, doğrudur. Buna biz de taraftarız. Fakat bu komisyonla bulunacak ziraatçi, veteriner ve ormancı arkadaşlar, nihayet devlet namına iş yapmakta ve Ziraat Vekâleti namına çalışmamaktadırlar. Ziraat Vekâleti nihayet devletin bir uzvudur. Esasen bu

elemanlar Ziraat Vekâleti teşkilâtından değil, harıçten alınacaklar ve dışardan adam bulunamazsa o zaman Ziraat Vekâletinden veya umumi olarak devlet sektöründen eleman temini düşünülecektir. Sürüp giden bu orman ihtilâflarının halli için bir defaya mahsus olmak üzere bu tahdidin yapılması lâzımdır. Tahditleri yapmazsak bu bapta ihtilâflar daha da devam edecektir. Binaenaleyh, tahdit yapılmasında arkadaşlarımız hemfikirdirler. Tahdit komisyonlarının vazife tarzları ve ekseriyetin teşekkülü üzerinde yapılan konuşmaları biz encümen olarak nazara alacak durumdayız.

Yalnız, bir de tapu kadastro ekipleri vardır. Bunlar komisyon değil, ekiptirler. İki kişi olarak çalışırlar. Bu ekiplerin orman tahdidi yapmalarının muvafık olamayacağı kanaatine komisyon varmış bulunuyor. Memleketimizde bulunan 40 000 köyümüzde tapuların tescilini yapmak bir hayli güçtür. Öyle kasabalarımız ve vilâyetlerimiz vardır ki, arazi ihtilâfları yüzünden bâzı ileri derecede vakalar meydana gelmektedir. Bu tescil bunlar tarafından yapılmaktadır. Biz bu tescil meselesini bunlara bırakacak olursak tahdit ve tescil işlerimiz 40 sene daha devam eder.

Tapu kadastro müessesesi tarafından açılmış olan orta mekteplerde kurs görenler ancak Pantometri öğrenebiliyorlar.

Esasen ziraat arazisi her yerde belli değildir. Bu yerler hakkında karar verecek, ziraatçi ve veterinerin iştirak ettiği daha yüksek bir komisyon varken öteki tarafa gitmek doğru değildir. Bu ciheti bırakalım ve bu metin dâhilinde komisyonların vazife ve salâhiyetleri üzerinde düşünerek, görüşerek bir neticeye varalım.

Bâzı arkadaşlarımızın ileri sürdüğü hususları nazarı itibara alarak encümenimiz bu şekilde tekliflere taraftar olarak huzurunuzdan ayrılıyor.

SÜLEYMAN ÇAĞLAR (Kastamonu) — Noksan âza ile toplanılmış ve vatandaşların tarlaları tahdidedilmiştir. Demin arz ettiğim vatandaş şikâyeti hakkında encümen ne düşünüyor?

MUVAKKAT ENCÜMEN M. M. HÜSEYİN AGUN (Devamla) — Efendim, vilâyetlerde, kazalarda cereyan etmiş eski hâdiseler üzerinde encümenimize her hangi bir mevzu intikal etmedi. Bunlar üzerinde bir kararımız yoktur. Böyle şikâyetler hükümet tarafından incelenir ve cevap verilir. Bendeniz buna cevap vermekte kendimi salâhiyetli görmüyorum.

HİLMİ DURA (Kastamonu) — Muhterem arkadaşlar, sözlerime başlamadan evvel şimdi sorulan bir sual ve verilen cevap mevzuunda kısaca mâruzatta bulunmak isterim.

Öyle zannediyorum ki, sorudan maksat şu idi; tahdit komisyonlarına, eski komisyonların kifayetsizliğini kabul ederek, ayrı bir veçhe veriyoruz. Hattâ ayrı bir bünyeye sahip kılıyoruz. Bu demektir ki, eski komisyonlar tatbikatında bâzı hatalar olmuştur. Şimdi bu hataları nasıl telâfi ve tamir edeceğiz?

Bendeniz komisyonun şöyle bir cevap verebilmesinin mümkün olduğu kanaatindeyim. Tahdit komisyonlarının kararlarına, vatandaşın altı aylık müddet zarfında itiraz hakkı bulunmaktadır. Komisyon kararları mahkemenin bu kararı değiştirmesi ile tashih olunabilirdi. Bâzı vatandaşlar bu haklarını kullanamamışlar, bilememişler, duymamışlar, askıdan haberdar olmamışlar filân. Bu mağduriyetlerini telâfi için kabul ettiğimiz ikinci maddenin, bu ikinci maddede mükerreren kullanmak külfetli oluyor, çünkü İera Vekilîleri Heyetinin kararının alınması mecburiyeti hâsıl oluyor. İkinci maddenin yanında yeni bir muvakkat madde koyarak itiraz müddetleri geçmiş olanlara ikinci bir 6 aylık itiraz müddeti hakkı tanıyalım. Bu vatandaşlar mahkemeye müracaat etsinler. Bendeniz encümenin bu görüşe iştirak edeceğini ve sual sahibi arkadaşımıza bu mahiyette bir cevap vermenin mümkün olduğu kanaatindeyim. Encümen ve Hükümetten bunu bilhassa rica ederim.

Şimdi madde ile ilgili mâruzatıma geliyorum. Mehmet Hazer arkadaşımız tahdit komisyonlarının hâkimin riyasetinde bir heyet olarak teşkil edilmesini ve bu suretle bu heyete ayrı bir hukuki bünye verilmesinin zaruri olduğunu ifade ettiler.

Bendeniz bu görüşe taraftar olmayacağım. Bu görüş, bizi hukuki bakımdan, tatbikat bakımından da birçok müşkülâta sevk eder. Yaptığımız iş kazai bir iş midir, yoksa bir tesbit işi midir? Yaptığımız iş, memleketimizde orman sahalarının hudutlarının tesbitinden ibarettir. Netice itibariyle bir tesbit işidir, kazai bir iş değildir. Ancak, kazai vaziyet, tesbit muamelesinden sonra, ihtilâf olarak tekevvün edebilir. O zaman ihtilâfın halli için kaza merciine gidilir.

Heyette niçin hukukçu bulunduruluyor, denilebilir. Tesbit işinde mülkiyet meselesi mevzu bahis olduğu için bu husustaki fikir ve mütalâalarından faydalanılmak üzere bulunduruluyor. Fikir ve mütalâalarından komisyonu faydalandırmak için bulunduruyoruz. Yoksa karar vermek için değil.

Kazai bir komisyon vasfını verdiğimizde, bir tek hâkim ve yedi tane hâkimlikle alâkası olmayan insanlardan, muhtelif mesleklerden teşekkül etmiş heyetin verdiği karar kazai bir karar mı olacak? Lâalettayin bir heyetin verdiği bu karar bir ilâm mı olacak? Şayet ilâm olacak olursa bu karar hakkında Temyiz Mahkemesine başvurmak gibi zarureti hâsıl olacak ve vatan-daşı kendi yakınında olan mahkemeye başvurmak imkânından mahrum bırakmış olacağız. Kazai bir heyet olarak kabulünde kararlarına itiraz edecek vatandaşa mahallî mahkemesine müracaat et, diyemeyiz. Bir hâkimin reisliğindeki birikte sekiz kişilik heyetin verdiği kararı mahallî sulh hâkimine bozdurtamayız, tetkik ettiremeyiz. Bu husus, hukuki bünyemize, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunumuza aykırı bir neticeye varmak olur.

Bu heyetin verdiği karar kazai bir hüküm değilse, bu kararı veren heyete hâkimi niçin başkan yapıyoruz? Kazai bir hüküm vermiyecek bir hâkimi bu heyete başkan yapmak tereddütlere mahal verir. Kaldı ki hâkimler burada daima ekalliyette kalabilir. Heyette bir kişi hâkimdir. 6 - 7 kişilik bir heyette altı kişinin ekseriyet teşkil ederek, verecekleri karar gayrihukuki olabilir ve vatandaşı mutazarrır eder. Bendeniz heyetin kazai bir komisyon olmaması lâzımgeldiği itibariyle ancak bir hukukçunun mütalâası gerekir ki, bu mütalâa ki, bu hukukçunun tecrübeli bir hâkim, bir avukat olmasıyla temin edilir. Böyle bir hukukçunun kâfi olduğu kanaatindeyim.

Tapu, kadastro meselesine gelince: Bu işlerin tapu, kadastroya yaptırılması hakikaten çok güzel bir tekliftir. Ve bir gün bu yola gidilebilir, gidilmesi de lâzımdır. Fakat bendeniz bugünkü şartlar içinde tapu ve kadastro heyetlerimizin orman tahdit komisyonlarından daha mükemmel olduğu iddiasının münakaşaya tahammülü olduğu kanaatindeyim. Tapu ve kadastro heyetleri bugünkü şekliyle, imkânları ve kadrosu içinde bu muazzam işi halledebilecek

midir? Bilmiyorum; hükümet bunu takabbül eder, göze alabilir mi? İlerde Tapu ve Kadaastro Umum Müdürlüğünü ele alarak kadrolarını, teşkilâtını, malzemesini takviye ederek ıslah ettikten sonra ve kendi işinden başka ormanlarımızın tahdidini de yapabilecek bir teşkilât haline getirdikten sonra oraya bu işi de devretmeyi mütalâa edebiliriz. Fakat bendeniz bugün kanuna eklenecek iki satırlık bir madde ile bu tahditler Tapu ve Kadaastro Umum Müdürlüğü tarafından yapılır denmesinde mahzur ve tehlike mütalâa ediyorum, üzerinde durmak lâzımdır.

Bendeniz ziraatçı veya veterinerden birisinin behemahal bulundurulmasına, hukukçunun behemahal bulundurulmasına ve iki kişiden mürekkep müntehap âzamn keza behemahal bulundurulmasına dair bir taksir verdim. Şöyle bir endişenin encümünde hâsıl olduğunu öğrenmiş bulunuyorum. Müntehap âzalar mesaiye katılmazsa ne olacaktır? Böyle birşey vâridolamaz. Çünkü bunlar kanunen seçilmiş kimselerdir. Umumi meclisler, belediyeler veya ihtiyar heyetleri vasıtasıyla seçilirler. Yedekleri de vardır. Asıllar gelmezse yedekleri gelir bunlar da gelmezse yenileri seçilir. Binaenaleyh böyle bir endişeye mahal yoktur.

REİS — Madde ile ilgili kifayet taksiri vardır. Son olarak İzzet Akçal'a söz veriyorum. Buyurun.

İZZET AKÇAL (Rize) — Aziz arkadaşlarım, tahdit komisyonunun sureti teşekkülüne aidolan bu madde, kanaatimece bu kanunun en mühim maddelerinden biridir. Tahdit komisyonlarının salâhiyetleri gayet geniştir. Ormanın hududunu tesbit ettikten ve bunu ilân ettikten sonra itiraz vâkı olmadığı takdirde tapuya, orman hudutları içerisinde bulunan şahıslara ait arazilerle birlikte tescil edilmiş olacaktır. Bu tescilin hukuki neticeleri tamamiyle vatandaşın aleyhinedir. Hukuk kültürü olmayan, mülkiyet mefhumları üzerinde meslekî branşları dolayısıyla, çalışmamış olan şahıslardan terekübeyecek olan heyetin verdiği bu karar üzerinde vatandaş dâva açmaya mecbur kılmaktayız.

Aziz arkadaşlarım, vatandaşın, mahkemelerde dâva açmak için şehre gitmesi bir masrafi mucibolacaktır. Ama asıl masraf, vatandaşın avukata vereceği paradan başlar. Bir avukat

böyle bir dâva için köylü vatandaşın asgari 300 lira para ister. Mahkeme hare ister. Aksi takdirde bu dâvalar açılmaz ve görülemez. Bu dâvaların hareketan muaf olduğuna dair kanunda hiçbir madde yoktur.

Bir orman yüksek mühendisinin riyaseti altında orman işleri tedvir edilebilir. Ama mevzuubahsolan, yalnız ormanlar değil, yalnız ormandaki ağaçlar değil, yalnız ormanın memlekette sağlayacağı fayda değildir. Şahısların, asırlardan beri ecdadından kendisine kalan mallar, mezarlar vardır. Orman ve ziraat mühendisleri birleşecekler ve karar verecekler, vatandaşlara ait araziye de orman olarak tescil ettirecekler. Şimdi, bunun âkıbeti ne olacak?... Vatandaş dâva ikame edecek, diyecek ki, ormanı tahdidettiniz ama, benim orada arazim, bağım, bahçem, arılığım, çimenliğim vardır, ben buna tasarruf ediyordum, hüsnüniyetle dedemin dedesinden kalan bu arazi üzerinde çalışıyordum, bu arazi bana ecdadımdan intikal etmiştir, vesikaları da bunlardır... Bu iddialar karşısında komisyonda çalışacak şahısların hiçbirisinin işin içinden çıkabileceğine şahsan kaani olanlardan değilim. Bu madde bu şekilde kabul edilecek olursa vatandaş yıllarca mahkemelerde uğraşacaktır.

Hâdiseyi biraz etraflıca izah edebilmek için bir misal vermekliğime müsaadenizi rica edeceğim.

Ormanlarımızın bir kısmı 3116 sayılı ve onu tadil eden kanunlarla tahdidedildi. Bir kısmının henüz tahdidi yapılmadı. Tahdidedilmeyen ormanlar tapulama heyetlerince tapulanmaya başlandı. Mıntıkavi bir gayrete kapıldığım zehabını hâsıl etmemenizi rica edeceğim. Elbette kendi mıntıkamla daha derin meşgul olmak imkânını bulduğum için misalimi oradan vereceğim. Rize'de de köylünün arazisi tapulanmaktadır. Bir ara bir ekip Çukulluhoca denen bir köyde tapulama faaliyeti göstermekte idi. Köy, orman mıntakasının içindedir. Karadeniz sahilinde bütün köyler devlet ormanlarının içindedir. Ziraat Vekâleti bir tamim yapmış. Bu tamime göre orman idaresinden bir orman mühendisi veya orman mühendisi muavini tapulama heyeti ile beraber bulunmaktadır. Ve «Burası devlet ormanıdır», dediği yerde akan sular durmakta ve tapulama heyeti bu sözle bağlanmaktadır. Nasılsa orman idaresine haber vermeden bu köyün tapulamasının bir kısmını tapulama heyeti yapmış. Ondan sonra

orman teşkilâtı haber almış; vekâletle muhabere edilmiş, komisyon faaliyetine iştirak eden orman mühendis muavinileri çimenliklerin, çaylıkların bulunduğu mahalleri devlet ormanı olarak göstermiş.. Asırlardan beri tasarruf edilen mahallerin tapulanmasına mâni olmuş.. Köylü ile ihtilâf çıkmış... Haber aldık.. Bir vaka çıkmasını diye tapulama işini durdurmalarını alâkahlardan rica ettik. durduruldu...

Şimdi bu şahıslardan tahdit heyetlerini teşkil edersek yine şikâyetler devam edip gider. Tahdit işini tapulama heyetlerine verelim mi. vermiyelim mi? Bu vazifeyi tapulama heyetine vermek demek bu işin yapılmaması demektir. Tapulama heyetleri bu vazifeyi en kısa bir zamanda arzu ettiğimiz gibi yapamaz. Komisyon üzerinde öyle zannediyorum ki, arkadaşlarımızın da işaret ettikleri noktaları nazarı itibara alarak, oldukça müstakil şahıslardan yani aynı vekâlete mensubolmayan, yalnız orman dâvasını görmeyen, şahsın mülkiyet hakkı üzerinde de çalışmış ve tecrübe sahibi bulunan zevatı komisyona ithal etmek suretiyle komisyonları kuvvetlendirebiliriz.

Bu heyete hâkim riyaset etsin mi, etmesin mi? Hayır arkadaşlar, benim kanaatime göre hâkim riyaset etmesin. Ama hukuk sahasında asgari 5 sene vazife görmüş olan, hukuk işlerinde ihtisas sahibi bulunan şahıslardan bir reisin riyaseti altında bu heyet teşekkül etmelidir. Bunun alaçağı kararlar kaza mercilerinde ikinci bir defa tetkik edilmektedir. Bu vasıfta eleman temini mümkündür, avukatlık yapmakta olan arkadaşlarımız vardır. Hâkimlikten ayrılmışlardır, avukatlık yapmaktadırlar. Bunlara haliyle bugünkü Barem Kanunu ile bugünkü devlet maaşı rejiminin üstünde bir ücret vereceğiz.

Orman yüksek mühendisi komisyonda bulunmalıdır. Bir ziraat mühendisi elbette ki, bulunmalıdır. Tapu ve kadastrodan bir şahıs elbette ki, bu heyete dâhil olmalıdır.

Yine istiklâli fikrisi ve muhite vukufu itibarıyla umumi meclis âzalarından bir kişi yedegiyile beraber bu komisyonda bulunmalıdır.

Köy ve belediye hudutları içerisinde yapılmakta olan tahdit işlerinde de yine bu teşekküllerden birer şahsın bulunması elbette ki, yerinde olur.

Bu çizdiğim çerçevede dâhilinde teşekkül edecek olan heyetin ekserisi müstakil olarak hareket

edecek, karar alabilecek durumda ve ehliyetle alabilirler.

Mâruzatımın hulâsası şudur ki, heyet bugünkü şekilde teşekkül ettiği takdirde bu orman kanunundan alacağımız neticeler vatandaşın aleyhine olur. Ama bu komisyonu müstakillen çalışır ehliyetle şahıslardan teşkil ettiğimiz takdirde ilerde mahkemeye müracaat hakkı, itiraz hakkı ile tadile gitmek hakkı da olduğuna göre faydalı olacaktır.

Mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — Kifayet takrirlerini okuyoruz.

Yüksek Reisliğe

7 ve 9 ncu maddeler tavazzuh etmiştir. Müzakerenin kifayetini arz ve teklif ederim.

Muş Mebusu
Şefik Çağlayan

Yüksek Reisliğe

7 ve 9 ncu maddeler üzerindeki müzakereler kâfidir. Kifayetini reye konulmasını saygı ile arz ederim.

Zonguldak Mebusu
N. Kirişcioğlu

Riyaset Makamına

Orman Kanununun 7 nci maddesi kâfi derecede müzakere ve aydınlanmıştır. Kifayeti müzakerenin reye vaz'ını arz ve teklif ederim.

Yozgad Mebusu
Ali Ünlüsoy

REİS — Ahmet Tokuş Bey, kifayet aleyhinde mi konuşacaksınız? Buyurun.

AHMET TOKUŞ (Antalya) — Muhterem arkadaşlarım, bu 7 nci madde benim kanaatime Orman Kanununun 2 ve 3 ncu maddelerinin tatbikatla ilgisi olması itibariyle son derece ehemmiyetlidir. Bütün ihtilâflar buradan çıkmaktadır. Ta... Osmanlı İmparatorluğu zamanında vaz' edilmiş kanunların tatbikatı yapılmış ve iyi neticeler alınmıştır. Bulgaristan ve Kıbrısta son zamanlara kadar bu eski kanunun prensipleriyle orman işleri tedvir edilmekteydi. Fakat bizim asıl üzerinde durduğumuz yedinci maddedir. Gelip, köylünün behçesine, tarlasına portakallığına orman diyen bir zihniyeti tebarüz ettirmek, işi yeniden drije etmek, güdümlü bir hale sokmak icabettir. Müsaade ederseniz bu hususta konuşacak birkaç arkadaşla söz ver-

mek yerinde olacaktır. Onun için kifayetini kabul edilmemesini rica ederim.

REİS — Kifayeti oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kifayet kabul edilmiştir. Müzakereye devam ediyoruz efendim.

Bekir Baykal buyurun.

BEKİR BAYKAL (Ordu) — Vazgeçtim efendim.

REİS — İhsan Gülez buyurun.

İHSAN GÜLEZ (Bolu) — Muhterem arkadaşlar, kifayetini kabul edilmemesi hakikaten yerinde oldu. İyice tavazzuh etmiş olsun. Mebdei hareketi iyice tesbit etmek lâzımdır.

Tahdit heyetleri bir mülkiyet ihtilâfını mı halledecek, yoksa İsmail Selçuk arkadaşımızın dediği gibi ormanı tahdidedecek teknik bir heyet midir, bu iki yasıf bu heyetlerde tedahül ettikçe müzakere sonunun gelmesine imkân yoktur.

İsmail Selçuk arkadaşım ve komisyon namına izahat veren arkadaşlar beyan ettiler ki, bu heyetler teknik mahiyettedir... Alet kullanacaktır. V.s. Karışık ihtilâfları halledecek bir heyet değildir. Eshabı mucibe lâyihasının bu tatbikata temas eden kısmını okuyalım.

(... ziraat ve hayvancılıkta doğrudan doğruya veya bilvasita...) yani hayvancılıkla alâkadar olması, ziraat arazisinin tesbitine medar olması bakımından ormanı tahdidederken ziraat arazisi mi, orman mı, mera mı, hususlarını da tesbit işi ile veteriner ve ziraatçi alâkadar oluyor. (... hukuki mesailin...) diyor. Anlaşıyor ki, mülkiyet ihtilâfını da tetkik edecektir heyet. Her ne kadar tam kazai mahiyette bir karar vermiyecekse bir hukuki meseleyi de tetkik edecektir. Binaenaleyh esbabı mucibedeki şu izahata göre bu heyetin terkiibinde güdülen gaye, bir ihtilâfı tamamen hukuki mahiyette değilse de halletsin düşüncesidir. Halbuki heyetin terkiibinde bu noktai nazar hâkim olmamıştır, demin arkadaşlarımızın beyan ettikleri gibi. Hakikaten arkadaşlar eğer bu heyetler sadece tahdit yapacaklarsa bendenizce bu kadar elemanı israfa lüzum yoktur. Sekiz âza bulunacak bir yüksek orman mühendisi veya baş mühendis, iki orman mühendisi, bir ziraatçi ve veteriner, bir hukukçu, umumi meclis üyesi ve mahallî köy halkından ayrılacak kimselerden terekübeyecek olan 8 kişilik heyet, memlekette bugün, bu kadar teknik eleman fikkdanı varken, tahdit komisyonunun

sekiz âzadan terekübüdeceğini söylemek hayal kurmaktan başka bir şey değildir. Kanun, tatbikatta, sekiz kişilik heyet yerine, yarıdan bir fazlasıyla toplanabileceğine göre, beş kişilik bir heyetle yani üç ormancı, bir umumi meclis üyesi ve bir de köy ihtiyar heyetinden olmak üzere beş kişiden mürekkebolmak üzere toplanacaktır. Ekseriyetle üç kişi ile karar verileceğine göre ve ekseriyet de ormancılarda bulunduğuna göre teknik hususlar neyi icabettiriyorsa, o hususta karar vereceklerdir. Bunun için sadece ormanın tesbitinde orman idaresi alâkalı vatandaşın ormanını tesbit etsin, vatandaşa neticeyi tebliğ etsin, vatandaş da itiraz ederse Hilmi Dura arkadaşımızın tebarüz ettirdiği gibi dâvacı orman idaresi olmak üzere vukubulan ihtilâf mahkemesinde halledilsin. Esas hakkındaki mütalâalarından sonra maddenin metnine geçeceğim ve madde metnine itiraz edeceğim. Madde metni tetkik edilecek olursa görülecektir ki, muvakkat komisyon işi pek aceleye getirmiştir. Maddeler gayet sarih olduğu halde ifadeler noksandır. Burada âza, ormancı mühendis, veteriner ve hukukçu dendikten sonra Hükümet teklifinde gayet vazih olarak anlaşıldığı üzere bir umumi meclis üyesi ve bir de köy veya belediyeden bir kişi olacaktır. Muvakkat Komisyonun teklifinde bunu vazih olarak anlamaya imkân yoktur. Müsaade ederseniz ona ait fıkrayı okuyayım : «... Hukuk Fakültesi mezunu bir hukukçu âza ile tahdidi yapılacak vilâyetin umumi meclisinde ve belediye hudutlarında belediye, köy hudutlarında köy ihtiyar meclislerince aralarında seçilecek birer asil ve birer yedek âzadan teşekkül eder...» Sanki heyet asil ve yedek âzaların iştirakiyle teşekkül edecekmiş gibi bir mâna taşımaktadır. Halbuki Hükümetin metni daha vâzih olarak şöyledir : «Bu komisyonlar; Ziraat Vekâletince tâyin olunacak bir orman başmühendisinin veya yüksek orman mühendisinin reisliğinde, iki yüksek orman mühendisi, bir ziraat mühendisi, bir veteriner, bir 60 yaşını doldurmuş hukuk fakültesi mezunu bir hukukçu âza ile tahdidi yapılacak vilâyetin umumi meclisinde seçilecek bir âza ve belediye hudutlarında belediye heyetlerince, köy hudutlarında köy idare heyetlerince seçilecek bir âzadan teşekkül eder.» Ayrıca, umumi meclis yedeğini de bildirecektir, diyor. Bu madde gayet vazihdir. Halbuki komisyon metninde mâna karışmaktadır. Eğer madde

aynen rüye konacaksa bu hususların nazarı dikkate alınması için arz etmiş bulunuyorum.

Eski metinde bu heyet üç kişilikti ve bu bir orman mühendisinin riyasetinde bir hukukçu üye ile bir meclis âzasından teşekkül ediyordu ve hukukçu üyenin de Adliye Vekâletince tâyini şart kılıyordu. Demin de arz ettiğim gibi, bu heyet teknik bir iş göreceklere bu kadar fazla olmalarına lüzum yok. Nihayet alet kullanan âza tahdidi yapsın, alâkalıya tebliğ etsin ve senin tarlan ormandır desin. Alâkalı da itirazda bulunsun, orman idaresini gitsin mahkemeye versin, dâva açsın... Bu kadar teknik işlere dair olan bu hususu memleketimizde 8 kişilik bir heyete ve ekseriyeti veteriner, ziraatçı ve saire olan heyete, tarlasından, işinden gücünden alıkoyp da orman idaresinin tahdidini yaptırmaya hakkımız yoktur, arkadaşlar.

REİS — Mustafa Akçalı. (Yok sesleri)

Ahmet Tokuş, buyurun.

AHMET OTKUŞ (Antalya) — Muhterem arkadaşlar, biraz evvel arz ettiğim gibi hakikaten tatbikat maddesi diye isimlendirebileceğimiz bu maddenin ehemmiyeti büyüktür. Benim bildiğim yerlerde asıl ihtilâf ve orman tahribatı kesimden olmuyor; kesimden de olabilir ama; tahribatın muazzam bir kısmı köylü ile orman idaresi arasındaki ihtilâflardan ileri geliyor. Köylünün tarlasında iki tane ağacı veya kazara bir tane çam ağacı bulunsun, Orman İdaresi burası ormandır diyor. Bunu söyleyebilmek için de birtakım mühendis ve ilmî heyeti getiriyor ve burası ormandır diyerek adamları perişan bir hale sokuyor.

Buna bir misal olarak, şunu arz edeceğim : 1950 - 1951 senelerinde Nihat Bey Tarım Vekili iken birkaç milletvekili arkadaş ve 3 - 4 tane Amerikalı mütehassısla beraber Samsuna gitmiştik. Samsun'da Kızılırmak ve Yeşilirmak'ın bıraktığı rüsubatla meydana gelen muazzam ovalar vardır. Bunlar Nil Vâdisi kadar mümbittir. Buralara orman denmiş, kimse giremiyor. Yalnız birtakım eşkiya tipli adamlar ormancılara silâh çekerek yer yer açıyorlar ve şuna buna satıyorlar. Fakat zavallı namuslu, dürüst köylü katiyen buraya sokulamıyor. Bu kadar mümbit bir sahanın ziraat arazisine terk edilmesi lâzımgelirken orman deniliyor. Buna mukabil uzak yerlerde, dağlarda tepelerde bulunan çam ormanları ziraat için tahribediliyor. Yani bu şekilde tamamen ziraat arazisi olabilecek bir araziye orman diyen

ormancı zihniyetiyle mücadele etmek lâzımdır. Bunun için başka bir misali aynı şekilde Antalya'ya ovasından arz edeyim : Antalya'da denizin kenarında simsiyah topraktan müteşekkil bir arazi. Şimdi hatırıma geldi, Samsun'daki bu sahanın orman olmadığı tesbit edildi. Orada bulunan Amerikalılar çocuk gibi sevindiler. Hemen temizlenme hesabını dahi yaptılar. Şimdi Antalya'daki, arazide de on on beş bin metre mesafesinde meşe ağaçları var diye burasını orman saydıktan sonra adam 20 sene malına sahibolamadı; sonra hallettik, şimdi zümrüt gibi bahçelerle doldu. Bursa'da 1950 de vekil geldi. Mahallen gördük. Orman dedikleri yeri bahçeye kalbettik. Mükemmel elma mahsulü alınmaktadır. Civar köylüsü bu yüzden kalkınmıştır. Eğer ormancıların hâkim olduğu bir encümende olsa idi bu mıntaka da orman diye senelerce yüzüstü kalırdı. Mutlaka orman demek, ısrar etmek doğru değildir. Bu bir memleket meselesidir. Birlikte mütalâa etmek lâzımdır.

Bir ormancı arkadaşla tanışmıştım, Antalya'da müfrit ormancı. Sonradan Amerikaya gitmiş dönüşte görüştük. Evvelce her yeri orman görmek isteyen bu zat dönüşünde hakikaten kendisi de o müfritlikten bir şey kalmamış, hayretler içinde kaldım. Dedim ki, zararı yok, yer yer orman bırakın, bazı yerler de arazi olarak kalsın. Lüzumu yok, bu bir dolâr ve sent meselesidir, hangisi kârlı ise o yapılır, orman kârlı ise orman, pamuk kârlı ise pamuk ekilir. Demek ki Orman Fakültesinde bir şey var, bu zihniyeti halletmek lâzım. Özür dilerim. Onun için sunu arz etmek isterim, komisyonun teşekkülünde üç yüksek orman mühendisi deniyor. Ziraatçilerde yüksek değil, onların da titrleri var ama her nedense yüksek ziraat mühendisi denmiyor. Üç orman yüksek mühendisi, bir hâkim, bir veteriner, bir ziraatçi, bir köylü.

Şimdi arkadaşlar, ormancılar bu komisyon-da tamamen hâkim oluyor. Ama bu mesele yalnız orman meselesi değil. Tam manasiyle teknik bir meseledir, orman mı, yoksa ziraat mı? İkisini de müvazeneli olarak ele almak lâzımdır. Komisyonunda üç ormancı olsun, hâkimin de bulunması tabî lâzım, iki tane ziraatçi olsun. Bir ziraatçi ormancıların içinde bir şey yapamaz. Sonra köylünün de iki tane olması lâzım. Şayet üç ormancı bir hukukçu bir veteriner ve iki ziraatçi iki köylü olursa vaziyet

değişir. Veteriner ve ziraatçi bulunmadan da bu komisyonun teşekkül etmemesi, çalışmaması lâzımdır. Aksi halde bunların mevcudiyetlerinin kıymeti kalmaz. Bilhassa bunun ıstırahatını çekmiş bir bölgenin adamı olarak, arkadaşınız olarak bu hususa çok ehemmiyet vermenizi heyetteki arkadaşların müvazeneli olmasını ıstırahah ederim.

REİS — Komisyon.

MUVAKKAT ENCÜMEN REİSİ REFET AKSOY (Ordu) — Meğer arkadaşımız kifayeti müzakere aleyhinde söz istemekte haklı imiş.

Sebebi : Maddeye nüfuz edememiş. Madde kendi anladıkları mânada değildir. Beyanları ayrı bir mevzudur (aynı şey sesleri)

Bu; Devletle vatandaş arasında bir dâva değildir. Devletin elinde mevcudolan bir saha orman mıntakasıdır diyerek taassup gösterip vatandaş vermemesi meselesidir. Halbuki 7 nci madde tedvin edilen hüküm, tahditlere aittir.

AHMET TOKUŞ (Antalya) — Aynı şey.

REFET AKSOY (Devamla) — Hayır, aynı şey değil, hudut meselesi, ihtilâf meselesidir. Lütfen karşılıklı konuşuyalım. Sizin lütfedip bahsettiğiniz Samsun'daki o saha vaktiyle orman olup hâlâ burası Hükümet ormanıdır, ziraat mıntakası değildir, demesinden ileri geliyor. Vatandaşın elinde mülkiyetini ispat edecek her hangi bir vesika bulunmadığından orada ihtilâf çıkmıştır. İspat edilecek bir mesele değildir.

Şimdi gelelim metnin ruhuna: Burada ihtilâfi bertaraf etmek için tahdit komisyonları kurulmasındaki gayenin esası; vatandaşların mülkiyet haklarını korumak ve Devlet ormancılarıyla vatandaş arasındaki ihtilâfları halletmektir. Bu işi komisyonlar tahdit yapmak suretiyle tesbit edeceklerdir.

Burava mühendis, ziraatçi, baytar, meclisi umumî âzası veya belediye âzası, köy ihtiyar heyeti âzasının konmasının ayrı ayrı mânalari vardır. Ormancı bittabi kendi mesleki dâhilindeki hukukun mümessili olarak bulunacak. ziraatçi ziraat sahasındaki noktai nazarını izhar edecek, baytar oranın mera bakımından yaylakiye meselesini nazarı dikkate alarak beyanı mütalâada bulunacak, hukukçu devletle vatandaş arasındaki hukuki münasebetler zaviyesinden, hukuk bakımından hangisinin muracaah olması hususundaki mütalâalarını beyan etmek

üzere komisyona dâhil edilmiş bulunmaktadır. Meclisi umumi âzası, köy ihtiyar heyeti âzası da o yerin örf, âdet ve ananesine, göre cereyan eden şekilleri hakkında mütalâa beyan etmek üzere konulmuştur. Yani alelâde bunlar bir araya getirilmiş değildir.

Şimdi, bu kadar şümüllü bir düşünce ile konulan bir hüküm mevcut iken bazı arkadaşların teklif ettiği gibi bu tahdit meselesinin tapu ve kadastraya devri, aradığımız gayeye bizi erdirmeyecek, bilâkis bir zorluk meydana getirecektir. Çünkü kadastro heyetlerinin bugün gördükleri işlerin ne kadar bataetle gittiğini görüyoruz. On yedi heyet varken bugün aded 157 dir. Ekip yok, alât yok, kadro yok, bu yokluk içinde tapu ve kadastronun sahasını genişletmek hata olacaktır. Maddenin aynen kabulünde fayda vardır, mahzur yoktur. Belki ufak tefek mahzurlar olacaktır; ama bunları da düzeltmek daima mümkündür. Esasen bu heyetlerin hakkı kâzası yoktur. Kararlarına karşı mahkemelere müracaat edilebilir. İzzet Akçal Bey, vatandaşları mahkemelere ve avukatların eline düşürmek doğru değildir diyorlar. Hukuki meselelerin heyeti umumiyesi böyledir. Mahkemeye gidilecektir. Gitmemenin imkânı yoktur. Bunu pratik bir yoldan hakkı kaza sahibine vermemenin hukukan imkân olmadığını, kendileri hukukçu olmaları itibariyle, bilmeleri icabeder.

Binaenaleyh encümenin ricası, maddenin olduğu gibi kabulüdür.

REİS — Behçet Kayaalp.

BEHÇET KAYAALP (Burdur) — Muhterem arkadaşlarım, ikinci fashn, devlet ormanları tahdit ve kadastro kısmı mütalâa edilirken elbette ki, mülkiyet meselesini gözden uzak tutamayız. Bazı muhterem arkadaşlarım devlet ormanlarının tahdidi meselesi üzerinde dururken, yalnız tahdit meselesini ele aldılar. Ve bir mülkiyet ihtilâfi yoktur, dediler. Halbuki arkadaşlarım, bizatihi bu muamele yapılırken devlet ormanına bitişik arazi sahipleriyle devlet orman işletmeleri ihtilâfa düşeceklerdir. Bu bir hakikattir. Bundan kendimizi uzak tutarak bu meseleleri mütalâa etmemize imkân yoktur. Bu itibarla, heyetin tarzı teşekkülüne itiraz eden arkadaşlarımızın hareket noktaları tahdit komisyonunun tarzı teşekkülünden ziyade, bu komisyonun orman idaresinin himaye göreceği vatandaş hukukunun himayeye mazhar olamayacağıdır.

Şimdi, tahdit komisyonunun tarzı teşekkülü ne olursa olsun, elbette ki, orman işlerinden anlıyan arkadaşların bu heyet içinde bulunacağı aşikârdır. Yine bunun yanında, bu arazileri bilen ve o köy halkından olan vatandaşların, ihtiyar heyetinden alınan bir âzanın da bu heyete ithal edilmesinde fayda vardır. Bendeniz bu tarzı teşekkül üzerinde fazlaca durmayacağım. Çünkü, bu heyete bazı objektif kıstaslar vermek zaruretine inanıyorum. Şayet, bu tahdit komisyonuna vazifelerinin icabı bazı objektif kıstaslar vermeyecek olursak, heyeti ne şekilde tereküb ettirirseniz ettiriniz, ileri sürülen endişeler ve haksızlıklar ortadan kalkmıyacaktır.

Şimdi; bu heyet bir defa, mülkiyet meselesini halledebilecek bir heyet midir? Tarzı teşekkülüne göre bu heyet bir teknik heyet gibi görünmektedir. Ama tarafları celbedecek, vesika ibrazını istiyecek. Eğer altı ay içinde bir itiraz vâkı olmazsa bu arazi Hazine namına tescil olunacak. Şu halde itiraz olmadığı takdirde mülkiyet meselesini hallediyor, demektir. Eğer, tâyin olunan müddet içinde bir itiraz vâkı olursa, mesele salâhiyetli mahkemeye intikal edecek, itirazlar orada tetkik edilecek. Yani burada bir hiyerashi var. Yani, birincisi, itiraz vâkı olacak olursa karar kabili itiraz olmuş oluyor. Şimdi böyle bir heyete bazı objektif kıstaslar tanımak ve göstermek mecburiyetindeyiz.

Kanununun 18 nci maddesi, ormanda yangın ve saire ile açılmış olan yerlerde her nevi bina ve ağıl inşasını ve hayvanların barınmasına mahsus yerler yapılmasını yasak kılıyor. Şimdi arkadaşlar, bu heyetin karşısına tapulu mülk sahibi dikilecek. Tapusu eskidir; orada 10 dönüm yazar, 50 dönüm çıkar. İhtilâf mahkemeye geline, hâkimin tapudaki miktara itibar etmesi icabeder. Mahkemeler böyle amel edince ihtilâflar çoğalacak ve birbirini takibedecek ve saire... Bunun dışında 639 neu madde tadil edilmeden evvel hasımsız dâvalar açıldı. Orman idaresi hasım gösterilmedi. Tescil kararlara alındı.

Bunun haricinde üçüncü olarak: Vâziyledir, fakat elinde bir vesikası yoktur. Şimdi bu madde bu heyete bazı objektif kıstaslar vermezse, müruruzaman müessesesini tanımazsınız.. (Var, sesleri)

Hayır yok. Bazı hukuki mesnetleri hiç nazarı itibara almazsınız, bunlar bir bir tadat edilmezse, bu heyet nasıl teşekkül ederse etsin mu-

hakkak ki endişe ve ihtilâflar devam edip gidecektir, muhterem arkadaşlarım.

Bizim memlekette en çok tesadüf edilen davalardan biri, ormana bitişik arazi meselesidir. Bu madde bunu alâkadar etmiyor, diyecekler ama, bu heyetin halledeceği meseleler bunun içinde olduğu için bahsetmek mecburiyetindeyiz.

Orman tahdidî meselesi. Eğer arkadaşlar, ormanı korumak istiyorsak ormanı tahditten evvel ormana bitişik olan arazilerin derhal tesbiti lâzımdır. Çünkü bunlar gün begün, adım adım ilerliyor, 30 senedir ziyedim, diyecektir. 5 sene evvel, 10 sene evvel bir yer açmıştır, kullanmaktadır, zamanı geçirmemeliyiz, ormanları tahripten koruyacaksa bunlara müecavir olan araziye de behemahal tesbit etmek gerekmektedir.

HİLMİ DURA (Kastamonu) — Hem ormanı, hem de bitişliğini tesbit etmek lâzımdır.

BEHÇET KAYAALP (Devamla) — Evet efendim, onu arz ediyorum.

İşte muhterem arkadaşlar; toplıyabileceğim esaslar şunlardır:

Bu heyete bâzı objektif kıstaslar vermeliyiz. Şunları, şunları, şunları, vatandaşa vereceğiz; bunları size serbest bırakıyoruz, dememiz lâzımdır. Ormanın civarında bulunan araziye orman arazisi demek doğru değildir. Devlete yeni bir iş çıkacak, binlerce vatandaş mahkeme kapılarında dikilip duracaktır.

Mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — Şefik Çağlayan.

ŞEFİK ÇAĞLAYAN (Muğ) — Muhterem arkadaşlar, tahdit komisyonları, hakikaten bugüne kadar bu mekanizma esaslı bir şekilde çalışmamıştır. •Ben de konuşan arkadaşların fikirlerine iltihak ediyorum. Ancak neden çalışmamıştır? Bâzı arkadaşlar tahdit komisyonlarını öyle bir dereceye kadar getirdi ki, tahdit komisyonları çalışırken sanki bir mevzuat çerçevesi içinde kalmıyorlar da nâmütenahi bir serbesti kendilerine verilmiş gibi alabildiğine Ahmed'in, Mehmed'in elindeki tarlasını alıp orman içine sokuyorlar. Böyle bir şey nasıl olabilir?

Tahdit komisyonlarını gayrifaal hale getiren biraz da idarededir. Muhterem Nihat Eyriboz Beyefendi burada tahdit komisyonlarının

aleyhinde bulundu ve bu maddenin daha geniş bir şekilde yapılması hususuna razı olmayarak daha fazla genişletilmesini arzu ettiler. 3116 sayılı Orman Kanunu bu tahdit komisyonlarına daha fazla imkânlar sağladığı sırada kendileri bunu görmediler. Tahdit komisyonları öyle bir hale geldi ki, çok ihtiyar veya sakat bir ormancı, mahkemeye düşmüş, şu veya bu mülâhazalarla faal görevlerde çalışamayan elemanlardan teşekkül etmiştir.

Şimdi Nihat Eyriboz'a soruyorum, Meclisin bu kadar hassasiyetle üzerinde durduğu müesseseyi niçin zedelemiş oldular?

Muhterem arkadaşlar, orman tahdit komisyonları çalışırken ormancı olsun veya olmasın evvel emirde, ormanın tahdidini yapar. Bunun haricine çıktığı zaman birçok yollar vardır. Vatandaş hakkını, hukukunu arıyabilir.

İster ormancı olsun, ister hukukçu olsun, ister ziraatçi olsun ve isterse başka bir teşkilât olsun bu vazifeyi yaparken ortada bir hakikat varsa tahdit komisyonları evvel emirde ormanların tahdidini yapacak, ziraat arazisinden tefrik edecek ve ormancılığın tatbikatını sağlayacak bir sahayı tefrik etmiş olacaktır.

Kanunun heyeti umumiyesi konuşulduğu sırada bâzı arkadaşlar dediler ki: «Eskiden tahdit komisyonları öyle yerleri orman olarak göstermiş ki, bu mintakanın ormana en az iki, üç kilometre mesafesi var.»

Arkadaşlar, bugün için keyfiyet böyle görülebilir. On beş sene evvel tahdidî yapılan bir orman azala azala bugün tamamıyla geri cephelere çekilmiş ve o arazi, arkadaşlarımızın izah ettiği gibi, bir ziraat arazisi haline gelmiştir. İşte arkadaşları haklı gösteren ve endişe verici mahiyette olan şey buradadır. Tahdit komisyonlarını daha kâmil, dinamik, enerjik arkadaşlardan teşkil edersek mesele kalmaz. Bir zamanlar bu arkadaşlar 150 kuruş aldılar. Bir orman mühendisine 150 kuruş verdiler. Niçin 10 lira vermediler, daha genç arkadaşları getirmediler? Şu halde tahdit komisyonlarına bâzı imkânlar vermek suretiyle elemanları kim olursa olsun teşhiz edilebilir. Orman dâvası ormancı dâvası değildir. Bunu sureti katiyede reddederim; bu, 24 milyon Türk'ün dâvasıdır, Türk Milletinin dâvasıdır. Biz kanunu ne şekilde ortaya korsak koyalım, ormancı bunu tatbikle mükelleftir. Bunun haricine çıkıldığı zaman,

ormancı nâmütenahi serbestiye sahip değildir, cezai müeyyideleri tatbik edecek ve murakabe edecek merciler vardır.

Şu halde arkadaşlar, bunu formüle ederken ormancının elbette tahdit komisyonunda yer alması lâzımdır. Bâzi arkadaşlar da komisyonda ormancının fazlalığından endişe ediyorlarsa, bendeniz de kendilerine iştirak ederim, başka elemanlara da yer verelim. Orman tahdit komisyonlarını teşkil edelim ki, hiç olmazsa ormanla ziraat arazisi tefrik edilmiş olsun, bu mesele uzayıp gitmesin.

REİS — Ahmet Hatı.

AHMET HATI (Bolu) — Muhterem arkadaşlar, tahdit işi hakikaten bu kanunun en mühim maddelerinden birisini teşkil ediyor. Müzakerelerin uzaması da bundan doğuyor. Vekil bey bir noktaya temas ettiler, herkes ormancıları kusurlu buluyor, bu kanaat haksızdır, dediler. Ben vekili reddetmiyeceğim. Yalnız orman mntakasından gelmiş bir mebus olarak halkın orman idaresine karşı gösterdiği hassasiyetin nazarı itibara alınmasında fayda vardır. Halkın geçmişe ait acı hâtıralarını da hesaba katmak suretiyle halk üzerinde tahassul etmiş bir kanaati gidermek kolay olmuyor. Bu itibarla tahdit işlerinin kadastro heyetlerine yaptırılması daha uygun ve tatminkâr olur kanaatindeyim.

Bir de arkadaşlar, Behçet bey arkadaşımızın temas ettiği nokta da çok mühimdir. Bütün ormanların tahdit işi uzun zamana mütevakkıftır. Tarlaların tahdidi ise o kadar uzun zamana ihtiyac gösteremez, arkadaşlar. Bireoklarınız Düzcce'den geçmişsiniz ve bilirsinizdir. Burada ovanın etrafındaki dağların tepelerine doğru açılan tarlaların genişlemesi yüzünden tedricî olarak orman eteklerindeki köylüler yerlerini terk ederek ovaya çekilmek mecburiyetinde kalmışlardır. Bir sene evvel bir Alman heyetinin tetkikine nazaran bu tarla acma işi bu şekilde devam ettiği takdirde, 50 sene sonra Düzcce ovasının da tahribata uğruvacağını söylediler. Onun için arkadaşlar, yalnız tahdit deyip, şekil üzerinde durmaktansa bugünün müstacel ihtiyaçlarını da nazarı itibara alarak, bunları karşılayacak tedbirlere de kanunda yer vermek lâzımdır. Ben orman mühendislerinin yapacakları tahditlerde tamamen bitaraf olarak hareket etmiyeceklerini iddia etmiyorum. Fakat haklı

haksız, halkta hâsıl olan kanaate de yer verilerek bu tahdit işinin, halkın da uygun bulacağı daha bitaraf heyetlere verilmesi uygun olacaktır, kanatindeyim. Bu, tatbikatta da iyi tesirler yapacaktır. Bu hususun kabulünü istirham ediyorum. Mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — Madde üzerinde kifayet takriri vardır. İzzet Beyden sonra okutacağım, efendim.

İzzet Akçal, buyurunuz.

İZZET AKÇAL (Rize) — Efendim, komisyon başkanı lâyihadaki muvakkat komisyon maddesi üzerinde ısrar etmeseydi, söz alıp huzurunuzu ihlâl etmiyecektim.

Refet Beyefendi komisyona dâhil bulunan şahısların tamamen salâhiyetlerini kullanabileceklerini ve vazifelerini yapabileceklerini belirttiler. Kendisinden sormak isterim, tahdid edecekleri orman içerisinde ve burası Oevlet ormanıdır diyecekleri saha dâhilinde, vatandaşın yaylası, mezrası, evi ve tarlası, arılığ, baltalığ bulunacak mı, bulunmıyacak mı? Muhakkak ki, bulunacaktır, yolunda cevap vereceklerdir.

Bunun aksini iddia etmek, şimdiye kadar yapılan tahdit işlerinde yolsuzluğu kabul etmek olur. Tahdit ihtilâflara yol açacaktır. Şimdiye kadar yapılan tahditlerde olduğu gibi. Bu heyetin vazifesinin tam kazai olduğunu iddia etmek ve tam kaza salâhiyetini bu heyete vermek elbette ki, hiçbir zaman düşünülemez. Ama neticesini göz önüne alırsak bu heyetin yarı kaza vazifesi yaptığı kanaatine varırız. Vesikaları tetkik ediyorlar, tasarruf müddetlerini tesbit ediyorlar ve ona göre krokilere inhina vererek raporlarında hüküm tesis edeceklerdir. Yüksek orman mühendisinin hukuki kayıtlar üzerinde Türk Kanunu Medenisi ve gelmiş geçmiş arazi kanunlarının hükümleri üzerinde vakit bulup çalışma yapmış olmasını ve tam müktesebat elde etmesini ben doğrusu uzak bir ihtimal olarak görmekteyim. Orman yüksek mühendisinin ri-yaseti altında bulunan şahıslardan birisi olan orman yüksek mühendisine veya orman mühendis muavinlerine verdiğimiz tahsil müddeti gayet kısadır ve bu tahsil devresinin hukuk saatleri ise mahduttur. Hiçbir zaman mülkiyet haklarına taallük eden bilgiyi kısa ve az saatler içinle iktisabetmeye imkân yoktur. Ziraat mühendisi, ziraat teknisyeni için de böyledir. Ziraat teknisyerinden, veterinerden, mülkiyet hükümlerine ait hukuki bilgi beklenemez.

Madde komisyona hukuk mezunu bir şahsın iştirakini de derpiş etmektedir. İçimizde pek çok hukuk mezunu arkadaşlarımız vardır. Hukuk mezunları adalet meslekine intisabedip bir müddet ihtilâflar ve neticeleri üzerinde çalıştıktan sonradır ki, mülkiyeti doğuran kanunlara vukuf kesbederler. Hemen mezun olmuş bir gençten bu işlerde gerekli faide beklenemez. Bundan başka ilâma taallük eden hükümleri de yerinde görmüyorum. Hakkın istimalini temin edecek ve vatandaş koruyacak hükümler vaz'olunmamıştır. İhtilâflara yol açacak vaziyettir. Komisyon ormanı tahdideder, ilân eder. İlân edeceği yerler, malûm mahallerdir. Şahıslara doğrudan doğruya tebligat yapmıyor. Okuyan, yazanların adedinin köylerimizde mahdudolduğunu kabul etmek lâzımdır. Cami kapılarında, muhtar odaları kapılarında asılı ilânlara verilen kıymet de malûmdur. Hele biraz köylümüzün meşgalesinin çok olduğu zamanı, şehirle olan mesafesi, yol durumunu ve bu husustaki bilgilerini hesabedecek olursak, itiraz edilmeye vakit bulmadan bu kararlardan mühim bir kısmının katileşeceği neticesine varırız. Bu takdirde ne olacak... Katileşmiş olan bu kararları Orman İdaresi tapuya tescil ettirecek, vatandaşın tarlası, yaylası, mezreası ormanın malı olacaktır. Sonra orman diyecektir ki, burası benimdir, tapuya kaydı tescil edilmiştir, orman içindeki evini terk et, hayvanlarını bırakmıyorum, hakkın yoktur....

Zamanında itiraz hakkını kullanmış olduğunu bir an için farz edelim, köylü müdetkik birisine, caminin duvarında veya, muhtarın kapısında asılı olan bu kararı tetkik ettirmiş, öğrenmiş ve bir hukukçuya müracaat ederek mahkemeye müracaat edeceksin, demişler. Köylünün, bunun için asgari 300 liradan fazla hare ve masraf etmesi lâzımdır, bunun için sığırını sıpasını sattıracağız.

Bizim komisyondan istediğimiz şudur; maddeyi geri alsınlar, şuradan, buradan birçok dertler getirmiş olan arkadaşlarımızın verdikleri malûmatın ışığı altında bu maddeyi bir kere daha tetkik etsinler. Ve işi tapu kadaastro heyetlerine versinler, demiyeceğimi. Yalnız arzum şu olacaktır : Hukukta tecrübeli, müktesebatı olan bir şahsın riyaseti altında beş kişiden müteşekkil bir heyet kursunlar. Karar verebilmek için beşinin de mevcudiyetini kabul etmek şarttır, bunlara ayrı-

ca yedek âza vermek lâzımdır. Şahsa muamele ve kararın tebliğinde madde metnine koysunlar.

Mâruzatım bundan ibarettir.

NIHAT İYRİBOZ (Aydın) — Söz istiyorum efendim.

REİS — Nihat Bey, sırada bulunduğunuz için mi söz istiyorsunuz yoksa isminiz geçtiği için mi söz istiyorsunuz?

NIHAT İYRİBOZ (Aydın) — İsmim geçtiği için.

REİS — Efendim, Nihat Bey arkadaşımız kendisine satışma vâkı olduğunu ileri sürerek söz istiyorlar. Riyaset de iştirak ediyor, Ni-zamnamenin 95 nci maddesine göre her zaman söz alabilir kaydından istifade ederek söz veriyorum.

Buyurun Nihat Bey.

NIHAT İYRİBOZ (Aydın) — Muhterem arkadaşlar, ismini bilmiyorum zannedirim bir ormancı arkadaş...

REİS — Nihat Bey madde hakkında değil, yalnız isminiz geçtiği için konuşacaksınız.

NIHAT İYRİBOZ (Devamla) — Evet efendim, Tahdit komisyonlarının tarzı teşekkülünden beni mesul tutan bir ifadede bulundular.

Arkadaşlar, evvelâ şunu arz edeyim ki, biz 1950 Mayısında iş başına geldik. Birincisi, 1950 Mayısında iş başına geldiğimiz zaman bendeniz 8.5 ay kadar Ziraat Vekilliği vazifesinde bulundum. İkincisi, ben iş başına geldiğim zaman bütçesini de hazır buldum. Üçüncüsü, bu Tahdit komisyonlarını en çok ıslah eden benim, bunu iftiharla arz ederim, bizzat müdahalede bulundum, kanuni mesuliyeti sırtıma aldım ve böyle çalıştım arkadaşlar.

Arkadaşlarım, memleketimizin steplerden deniz sahillerine doğru inen bütün sathı mailleri omamandır. Bütün vâdiler ve kıyılar, aleviyonlu teprekları mükemmelen ziraate elverişlidir. Halbuki bütün bunlar orman hududu içine alınmışlardır. Bunlara ait kararları bizzat bozdum, şimdi o yerler birer bahçedir. Ahmet Tokuş arkadaşım haklıydılar, gayet güzel izah ettiler. Bu komisyonlar hiçbir zaman kâfi değildir efendim.

REİS — Eneümen söz istiyor mu efendim? (İstiyor sesleri)

Encümen buyurum

MUVAKKAT ENCÜMEN M. M. HÜSEYİN AGUN (Rize) — Kısaca arz edeyim; sayın Akçal arkadaşımız bu yaylak, kışlak, otlak mevzularına temas ederek bunların devlet namına tasarruf edildiğinden ve tahdid edildiğinden bahsettiler. Böyle bir şey yoktur. Yaylak, kışlak ve otlaklar içinde bina olsun olmasın bunun gerçevelediği çıplak saha haritaya tesbit edilir, devlet kendi namına tapuya bağlamaz. Böyle bir şey asla mütalâa edilmiş de değildir.

İkincisi; bir ormanlık sahaya, bir vatandaş benimdir, derse ve ağaçlıklı saha ise ancak bunun tasarruf belgesini zapta kaydetmek suretiyle, vatandaş mahkemeye giderse zaptında aynı şeyler okunsun diye kaydeder. Devletin, böyle kendi başına bir iş yapmasına imkân yoktur. Zaten ziraatçi, veteriner, encümen âzası ve köy ihtiyar heyetinden bir zatı almaktan maksat, hayati bir mevzu olan yaylak ve otlakların tesbiti hususudur. Devlet bir taşla iki kuş vurmaktadır. Bugün o hakikaten orman içerisinde ve kenarındaki bütün yaylak ve kışlakların ihtilâflı bir dâva olduğunu bilirsiniz. Usulü hendsiye dairesinde Türkiye'deki bu gibi yerlerin ne kadar olduğu kendiliğinden meydana çıkacaktır. Bu işi bu kanunla yapıyoruz. Bunu yaparken ziraatçi, veterinerden istifade ediyoruz. Ormanlılar da bu memleketin bir evlâdıdır. Bunların görüşleri ve malûmatları dairesinde komisyonda fikirlerini beyan ederlerken zanetmem ki, orman idaresi lehine kullansınlar. (Var, var sesleri) Tek tük vâkı olduğunu kabul ediyorum. Kanunun umumiyeti üzerinde bir mahzur teşkil edemez. Tatbikatta bunların mahzurları olabilir. Kanun ne kadar iyi olursa olsun kötü tatbik edilirse kötü, iyi tatbik edilirse iyi netice verir. Bu mahzurlar asgariye indirilebilir. Meselâ, bir kumandan ordusunun başında gider zafer kazanır, diğeri kazanamaz. Bu şahıs meselesidir.

REİS — Reşat Akşemsettinioğlu.

REŞAT AKŞEMSETTİNOĞLU (Bolu) — Muhterem arkadaşlar, bu tahdit mevzuunda 3116 sayılı Kanunun 10 ncu maddesini okuyorum, «Tahdit komisyonlarının, kanunun tatbikinden itibaren her yıl en az (250) bin hektar orman üzerinde çalışmalarını ve sınırlama ve ayırma işinin nihayet beş sene içinde ikmalî mecburidir.»

1937 de meriyete giren bu kanun aradan 19 sene geçtiği halde bu maddenin yapılmasını mecbur kıldığı işlerin birçoğu hâlâ ikmal edilmiş olarak karşımıza geliyor. Acaba bunun mesulleri kimlerdir? Orman idaresi bu kadar tahdit komisyonları teşkil etti, paralar harcadı. 19 sene sonra Meclis yeni bir kanun tedvin ederken orman idaresi ve Hükümet olarak bu madde hükmünün neden yerine getirilmediğini söyleyebilirler mi? Acaba 19 sene sonra yeni bir kanunla bu tahdit işinin bittiğine kaani olabilecekler mi? Kanaatimce kabil değildir. Demin Hilmi Dura arkadaşımız dediler ki, bu tahdit komisyonları kazai bir uzuv değildir. Sayın İzmet Akçal arkadaşımız da bu komisyonların kazai bir uzuv olduklarını beyan ettiler ki; doğrudur. Bu heyetlerin kazai kararları vardır. Bu komisyonların kazai sıfatları vardır. Eğer idari bir mahiyeti olsaydı onu bizzat meydana getiren orman idaresi onun kararlarına itiraz edemezdi. Kendi kararına bağlı bir müessesenin kararına itiraz edemezdi.

REİS — Yüksek Heyetinizin verdiği karar mucibince vakit tamamdır. Saat 13.30 olmuştur. Hatibin sözünü bitirmesi ve kifayetin oya konması için müddetin uzatılmasını oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Devam buyurun, efendim.

REŞAT AKŞEMSETTİNOĞLU (Devamla) — Arkadaşlar, bu işin tapu ve kadastro heyetlerince görülmesinde niçin mahzur vardır? Tapu ve Kadastro, Adalet Vekâletine bağlıdır. Ziraat Vekâletine bağlayamaz mıyız? Bunu tatbik edecek olursak bir taşla iki kuş vurmuş olacağız. Orman bölgesi ahalisinin aynı zamanda arazisinin de tapulama işini yapabiliriz, bu heyetlerle. Ve ikinci defa bu komisyonların oralara gitmesine lüzum kalmaz. Aynı zamanda masraftan da iktisat ederiz. Aynı heyet, aynı zamanda iki işi de yapacağı için devlet, bir masrafla bu işi halledecektir. Mâruzatım bu kadardır. Bu yoldaki teklifimin kabulünü istirham ederim.

REİS — Kifayet tavrını okuyoruz, efendim :

Yüksek Riyasete

Madde üzerindeki müzakere kâfidir. Reye vaz'ımı arz ve teklif ederim. Kocaeli Mebusu Cemal Tüzün

İ : 96 22.8.1956 O : 1

REİS — Kifayet takririni oyunuza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yarın saat 10,00 da toplanmak üzere İnikada nihayet veriyorum.

Kapanma saati : 13,33

TASHİH

89 neu İnikat Zabıt Ceridesinin 290 ncı sayfasının birinci sütununa 8 ncı satırdan sonra aşağıdaki ibare ilâve edilecektir :

Heyeti umumiyesini reye arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Heyeti umumiyesi kabul edilmiştir.

2000